

המזעפה

עתון שבועי

לכל עניני החיים. לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

יצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:	
לשנה	6 כתרין
לחצי שנה	3
לרבע	1.50

באשכנז:

לשנה	7 כתרין
ביתר הארצות:	
לשנה 8 כתרין	— 8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת והאדמיניסטרציה:
 „Hamicpe“
 ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הודעות לנפטרים
כפי גדל השטח.

ברכת מ"ם חצי הכתר. בראש העמוד
שני כתרין

גליון בודד 12 הלר.

מכתבים בלתי חפזים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרשם, לא יושב הבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו הקודם.

מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 20 Stycznia 1905.

גליון ג.

בראשית י"ד שבט תרס"ה

תחית העם היהודי.

ציונים לאומיים אנחנו. הננו שואפים, שעמנו בתור עם ישוב לתחית. כל יהוד בעמנו בתור פרט, בתור בן אדם, אינו צריך לתחית אישיותו. כל יהוד בעמנו, בנוגע לרוח, עולה על שכנו היפתי, ובנוגע לגוף הוא שווה לו, אם תנאי הכלכלה ההכרחיים אינם הסרים לו. רק אדם, שהאנטישמיות מסכה בו ריח עושים והכניסה ללבו שנאה ושקוין ליהודים והקלה ליהדות, הוא יכול להפויין תחית יהודים, ממנו תוכל לצאת הדרושה, שהיהודי ישנה את דמותו, שיעשה איש מבעי עובד אדמה, שתקום בנו הגרציון הפושטת כל צורה מיוחדת. רק מאנשים כאלה נגיעי ארם הבנו לעצמיות ישראל יכלה להתהוות שאיפה ליהדות שונה לגמרי, שאינה עומדת בשום קשר עם זו של היום. ציונות של ישוב קטן או טריטוריליות, ציונות הסרת תבן לאומי, הגורמה רק פילאנתרופיה צבורית, רק תרופה למגריעות מדומות של היהודים. תנועה לאומית אמיתית צריכה לתבוע, שהסגולות הגועיות תתפתחנה ולא שתשתננה, שהתכונות הלאומיות תשתחררנה מן הלהין החיצוני, המעכב אותן להקך בכח מקורי ולא שתמחקנה ותשובנה להיות בלוח לבן, שכותבים עליו מה שרוצים. רק להכנעת דורות רצופים אין מספר יש די כח להוציא תנועה, השואפת לא לתחיות את יהודיותו של העם הזה כמו שהוא לפנינו, לחזק את היחידות הזאת,

להבליטה, לגדלה ולרוממה, כי-אם ליצור כמו מן הזמר הוילי לאום חדש אידיאלי, שאין לו חבור עם כל העבר שלו. עד היום אין הציונות תנועה של השתחררות לאומית, שכאה מאליה, הנובעת מנטיה בריאה של העם, מתשוקה עזה הפשית לחרות נשמית ורוחנית, כי-אם תנועה, שמקורה היא השנאה ליהודים בחוץ. השנאה לא עוררה בתחלה את הבהות הפנימיים הנעלמים ההתנכר, לא הקיזה את האנגליות הטמורות הנמנות להתנגד לשונאים, לא הכריזה את העם, להגור שארית יכלתו ולהג' ולעמד על נפשו; העם לא התקומם, כי-אם כפף והרכין את ראשו תהתיה, הודה, שיש סבות, שבעבורן הוא ראוי להשנא ולהתעב, אשר שיש לו מומים וחסרונות רבים, אולם קות, שאם ישוכו היהודים אל חיק הטבע, או תכנה כל מגרעת, יי'תנה אפיוס הרוחני והגופני, כהתהוותם אנשי טבע, לפי ציור טולסטוי, השנאה תכלה מאליה וימי שלום חפזים מן כל ערעור ואיכה ישטיפו. מכוסף כזה, המלא נאיביות, צמחה הציונות של הובכי ציון. אצל תרכה הסרה אף הרומנטיקה של ארץ אבות, וסבורים היו שכל ארץ בעולם מוכשרת לתחית יהודים כזאת. בין אלה הטריטוריליסטים נחשב גם פינסקר. התנועה אפנטסטית של ישוב קטן לא יכלה לעמוד זמן ארוך, הכתה בשעמום את עובדיה. אהרו המש עשרה שנות קיומה התעלפה התנועה מעיפות, ואנשיה נוכחו שכלי התעוררות לאומית, עממית,

כלי התאמצות, לרומם את הלאום כיהם עצמו, כל עמלם הוא לריק. בכל זאת לא הטיכו החוכמים את דרכם, לא שנו את מחשבות התחית שלהם, רק את עבודתם הפסיקו. קול הלאומיים, שנוכל לספרם על אצבעות יד אהת, היה בקול קורא במדבר. בחשבת הזמן שהוא הופיעה להחוכמים בכובב ציפני הציונות החדשה, שמטרתה הראשית היא שחרור העם. בדרך הפלומטית בקשה להשיג בבת אחת ארץ לעם ישראל, למען הצילו מן הלהין הכבו, למען שחררו מן העוני; אולם בלי ההפין העקרי לעשותו ללאום מובדל, מכיר את עצמו, נאה על עברו וכמוה על עתידו, לאום בעל תרבות, תולדת נפש עצמו. הציונות הזאת לא הרגש הלאומי לבדו חוללה, כי-אם יותר ממנו מראה העוני, מהזה האנטישמיות המתחוללת, והרהמנות הגדולה, למראה תמיצב הויעוע של בני עמנו. ממלכתה העתידה איננה ממלכה לאומית, כי-אם ארץ מקלט לכל רפה וחלש, בית הפשית לכל הולה וסובל יסורים. בזה ידרה התנועה במדה ידועה לתנועת עבדים המהלים מאת אדוניהם העריצים קורטוב של הפש, זווית למרגוע. תחת לשחרר את העם עצמו, את רוהו ואת נפשו מהשפעה נכרית, להרגילהו לעמוד ברשות עצמו, להכניתו כמובן לאו מי לאי, לעבוד בעניני ישוב גדול, בלי השען על נסים, השכה התנועה הציונית לפעולתה היחידה, לעמוה כעני על פתח „שער הרם“ ולשלוח מכל

פיריטון.

ראש השנה לאילנות.

בראש השנה לאילנות
 אין הג ישראק בארץ נוד,
 הם! לא ירען בשפתי רננות,
 נחלת שדה וקברם אין עוד!
 אין פרמל ותבור, אין שרון,
 אין לבנון, יער וברמילו,
 ישראל שם בשיר לא ירוץ,
 גיבד הוא במקלו ותרמיו.
 הרחק מאד מהר הותים,
 הרחק מאד מעיר התמרים,
 הרחק מננים, פרדסים,
 אדמתנו לנבירים, לזרים!
 פניה תקנוט התאנה,
 יפרה התמר בירחו.

אדמתנו לזרים שמנה,
 לזרים נרדה יתן ריחו!
 מקל שקד וגמול שקדים
 אני רואה זה רק ברות,
 נית רענן ענפיו בבדים,
 בצללו נר הוגך לשוח.
 בקרמי שימרון גפנים סמדר
 ולנו אף לא תרצנים ונג,
 במחיר נקח פרי עץ הדר,
 בפת תמרים והרם בקג.
 ראש השנה לאילנות,
 לעצים בנה שתולים,
 מזכיר אותנו הרננות
 בעת הזמיר שיר הלולים!
 עוד יבאו הימים —
 בחר וער ישראל, מעט קט;
 בהרי שומרון תטע ברמים
 ותחוג חמשה עשר בשבט!
 לזינון.
 צני הירש געלבערנ.

ראש השנה לאילנות.

(כי האדם עץ השדה, דברים כ"ז ט"ו).
 השמים זכים ובהירים, רוח קר מרחף על פני הארץ,
 השמש הופיעה בשולי המזרח ותשלח קרניה החלשות
 למרחוק, כמו תערוך טרחמה בקור, המושל האכזרי
 ההולך ומהגבר בתחום ממשלתה. קוים אחדים חדרו
 אל הוך היער העזוב והשטם, כמו חפצים הם להסתער
 על מחנות האויב — שג וקפאון — השוררים ביער
 בכל הקפם ולגרשם ביד חזקה. — העצים החשופים,
 הגדולים כבני ענק, מכוסים מראש האמיר עד הגוץ
 בשלג לבן, ודומה כמו התעטפו לבנים לכבוד יום
 הדין. הרוח המתננב בין דליותיהם הומה בקור פרוע,
 בתוקע בשופר, להחרידם לתשובה... עורבים אין
 מספר התאספו סביב היער וקול צריחתם מטיל אימה
 כקול הנשים בשעת אמירת „ונהנה תוקף"... נראה כי
 גם הם מרגישים באימת יום הדין, ואם האילנות
 יכתבו לטיב יהנו גם הם.
 ביער קם רעש ומבוכה, מכל עברים נשמעו
 קולות: „מי ירד לפני התכה להתפלל בעדנו"? „דמה
 השאלו מי ירד"? צלצלו קולות אחרים, „הלא האלה היא
 הש"ץ שלנו מכבר", „לא! — נשמע מכל עברים —
 הודה המתגאה הזאת לא תהי לנו לש"ץ! סר צלה,

אספה מלגרימי הכנעה למושלי ארפה הגאונים. הרצל, בכקשו מחסה בעד הנודדים הנצחים, היה איש חפשי, כבן חורין גמור נשא ונתן עם נסיכי תבל. ברא מדיניות יהודית, שבה הרים מעט קרן ישראל המעוללת. אולם העם לא הכינו, כי הציונות לא היתה תנועת חרות לאומית, לא יצאה משררות עם רחבות, עורגות אל שחרור. הציונות הלז, החזיקה, כפי מושג רבים מהאזרחים בה, ברעש השעבוד של עבד הגטו, כל תקוותיהם התרכזו בשרירותו של איזה מצוה-לאומים מן המזרח הקרוב. בפנטסיה מיוחדת לאסיר עולם, שלא ראה תשועה אחרת עד זמן לא כביר רק בדרך נס, שקוה בהכרח ירים, כי בלי פעולה מצדו תושב פתאים ממלכתו, הכו רבים מהציונים לנסים ונפלאות מאת המושלים, למניפסט מודיע לפתע, שנאולת א"י הושגה. לנאולה פתאומית צפה העם, בעת שהוא בעצמו לא נקף אף באצבעו, למען השתחרר וליסד מדינה להתפתחותו, יושב הוא גם עתה טבוע בבצרות, כבצת העבדות החמרית והרוחנית, אף בתנועה קלה לא נסה לשבור את עול היפתיות, המכחידיה נפשו, מעל צוארו. העם הוא עבד רך-לבב, משועבד יותר מדי, מצעוד למטרתו בצעדים בטהים בלי היות ומחסיר שמה קבועה סכל הנועזיות מעל שכמו. בתוספו ללכת בתרבות נכרים, השתעשע בגאווה; סמירה מרת הודות להגלות. צאצאי ההשמונאים רולכים ונבלעים כטיט היפתיות, ומשתעשעים בגאולה, אשר "בעגלא ובזמן קרי" תופיע ע"י יחיה, בלי כל התאמצות מצד העם.

אחרי שנראה בעלילה, כי לעת עתה אין הפין לשולטן, לתת בעד איזו מליזנים את כל ארץ ישראל לנו כמתנה, שהמושל הזה, הנאבק על כל שעל ושעל אדמה על הבלקן בבזכו ממון ואנשי צבא, איננו הפין להקטין את שמה מלכותו, למען הקם מדינה עומדת ברשות עצמה ואחרי העשות נסיון אונגרא, הנמשך בדרך ישרה מציונות של החמנות, שבה עתה הציונות למסלתה הקודמת, אז תישב הקטן. בדרך התפתחות לאמית אכרית תשאף מהיום והלאה להשיג את הקרקע בשביל, הגנרציון של פרטים. התפתחות הציונית בצבעה החדש-הישן איננה הכעה של שאיפת עם חזקה, להשיג בדרך מודרנת את ארץ אבותינו, בדרך מודרנת אבל מהירה, הראויה לעם מושלם הרוכש לו מקום מושב, כי-אם ניכ לבסות את אי-היכולת, את אכזר הרצון התקיף, את חסרון הלאומות

פג מעמה, לא נירא אותה, ולא נניחה לרדת לפני התכה". "התפוח היה ש"ץ הגון" — קרא קול מקצה היער — "כן! כן! — ענו אלפי קולות — התפוח היה ש"ץ הגון". "הניחו לי — נשמע קול נמוך מאמצע היער — הלא אתם ידעתם את מצבי הנורא, צרות אחרי צרות, תלאות אחרי תלאות באים עלי יום יום, ואני צריך להתפלל בעדי, וכנראה לא יספיק לי כל היום לתפלותי המרובות. הניחו לי, בחרו באחר ובעד הרחמים יקבל תפולותיכם ברצון! דברי התפוח עשו רושם רב על לבות העצים. כפנים עצובים הניעו אחריו ראש, כמצדיקים את דבריו, ויפנו אל האלון. הארון נבחר לש"ץ."

והאילנות התפללו אחריו כקול רעש גדול בסערה: אנא אדוננו, לשנה טובה בתבנו, הרש עלומנו, ואל תפסק ליחוננו, המטר עלינו גשם, וירטיב בעפר גזעני. שלה מגפה בתולעים, ואל ישלח בנו עש.

ובצפון היער עומדת האלה בודדה, כפופה ומטה לנפול, בדים נשברים תלויים עליה והיא מתאוננת על גורלה המר ומתורדה על המאיה, "אלי אלי! אמנם המאיה והעויתי הישר, ודון לבי ושיא הסני השיאני לאמר אני ואפסי עור... את התפוח החוסה בצלי הכינה בכדי והשרתי פירותיו ולא הנחתיו לשאת ראש... שלחתי שרשי למרחוק ואינך משרות אחרים... אמרתי אשתגשג היטב וכל רוחות העולם לא יזיוני

האמתיות. היא רק מליצה, להסתיר את יסודה האמתי, את — האנטישמיות, את היסוד של השיבה אל הטבע, של רפואת העם בתור יהודים, רפואה מנקודת ההשקפה של עמים אחרים, ולא מנקודת השקפתו הוא, רפואה למען הראות לעולם, שיש גם ליהודים מפלגת אכרים, לנקר בה עיני האנטישמיים, רפואה למען ברא עם שאנן טבעי בלי התבונות הלאומיות המקולקלות לפי דעת זרים ואשר בגללם מגניב ומזנים האומות אותנו. מגמת הציונות הזאת היא רק אוטופיה של רוסו וטולסטוי עם גזון מיוחד, הפין ליצור כמגע עם הטבע דור מושלם, עברי-אידיאלי, ששום נשר לא יחכרו עם הדור הקודם והיהדות הנכוחית, שציונים ידועים הונים להם בזו.

אם יפעל לאום להטיב מצבו, הוא פועל לפי חקי התפתחות; בלעדיה אי אפשר דבר. הרצון עושה פלאים, אם אך התעורר באיזה צבור ומציעו קדימה. ברצון כזה לא ישות העם לב לדכות נכרים, הוא משתכלל באופן מתאים ליהדותו ולאפיו, הוא דורש להתקים לא ביהוס לאיזה עם אחר לא למען שמשש את עצמיותו או הסתגל לתביעות עט זה, כי-אם למען רומם את תכונתה ולפתחן. הוא ימחר ויחיש את דרכו, למען בא בהקדם הכי אפשרי אל המטרה המבוקשת, מתלך התפתחותו והתקדמותו לא תהיה עקב בצד אגודל, כי-אם מרוצת הכרק. מושג התפתחות לא יעצור את מעופו, לא יעכב את מיסתו המעפילה.

מה היא הוראתה של המלה התפתחות? מה הוא בעקרו הקסם, המפיל תרדמה על כל שאיפה חזקה ומכניע כל אנרגיה מתפרצת? התפתחות מסמנת, כנגוד לתורת המקרים או המהפכות (להדעה, שיש מאורעות, שאין להם חכור עם מה שקדם, שהחזיונות השונים הנמצאים בתכל אינם תולדות סכה פנימית, אלא מתהווים הודות למקרה או למניע חיצוני) את ההסתובכות, שכל מה שנתהווה הוא אחוז כהוליה בשלשלת הנמצאים שכל דבר מודה על קיומו רק לסבה קודמת, ארצית, שפעלה מכה עצמי, כלי כפיה מתנגדת למטבעה. ההתתובכות הזאת טובילה מעלה מעלה, מקדימה ומשביחה. ע"י ההסתובכות הולכים התמרים הפשוטים הנכדלים ומתחברים ומתרכבים וכזה נעשים תמיד יותר מעולים. את תורת התפתחות הורה בגאולוגיה הטבעי ליאל (Lyell) בספרו תורת הקטסטרופות של קיביה (Cuvier), בעולם החיים

ממקומן, לכן שלמת לי כגמולי ותשלח בי אויב נורא... רוח הקדים נשא את הארבה מקצה התבל, ויבא וישחית את הדרו, חשף קליפתי ושריגי הלבנון, ליהי נס, עלי אשר היו כל תפארתו, נפלו מעלי, ענפי נשברי ואני מט לנפול כרוח מצויה... והנני להרפה ולדראון בפי בל. כל שומעי אסוני ישישו וישמחו לאידי... הו! אלי! חוסה חוסה! סלה לפשעי והשכני לאיתני ולבסיס הראשון..."

אצלו עומד התפוח עטוף בענני ושוףך שיה לפני ד', "רבונו של עולם! זה שנים רבות עברו מעת אשר עקרני מגני וימללונני ויבאוני הלום וישלחני ביער הזה... במשך הימים נתקלקל מעם פירותי ומראיהם נשחת כואיר היער הכלתי מצוהצה... כמעט לא יוכרו מה המה... גם מראה עלי השתנו וההגשמו ופניהן כפני עלי הסלון... האלה הגסה מכה עלי בכדיו כלי רחם ומשיר את פירותי והם מתפוררים לכל רוח... זה מקרוב נכנס היערה גנן אחד, רחמיו נבמרו עלי, ויחשוב ויטכס עצה איך לעקרני מן האדמה הרעה הזאת ולשוב לשלתי כגן מוצאי. אך הו! במרם הוציא וממו אכר ואיננו... אנא אלי רחמני, שלחה גנן אחר ויקחני מן היער, במרם אתקלקל לגמרי, פן אתנכר הלילה ואחשב בין אילני סרק..."

קרל דרוין וכתבה האנושית, עוד מעט לפני דרוין, הסוציולוג הרברט ספנסר (Spencer). לפי מוסדי תורת התפתחות מתהווים ע"י סבות שונות פנימיות, ע"י הרכבת יסודות בלתי רגילה ומסוכנת, המביאה תועלת לאיזה אבר, — שנוים למוכה. ולפי שהיחיד בעל השנוי זה, בהודיניו למלחמה בעד הקיום, להשגת מזונו ולהכרעת צרו, חזק משאר בני מינו, מכה הוא להתנכר. תנאי החיים יתהומו לו באופן טוב, לכן גם סגולתו ויתרונו ינצחו ויתקומו והמין ילך וישכיח. או ע"י התרבות שנוים כאלה, הנוטים מן המין, יפרד ממנו מין חדש יותר נעלה. הודות לבריות-ההנוך (צוכט וואהל) של הטבע יצעד עולם החיים בלי הרף קדימה, ובעולם החיים כלולה גם החברה האנושית. עולם הדומם והחיים שואף בלי תפוגות לאיזו מקסימום, לכן התפתחות שאינה פוסקת, התקדמות תמידית שולמת בו.

את המושג התפתחות הכניסו הסוציולוגים הפוליטיקה, בשביל להראות להמפכים, שאין קפיצות בהסמוריה, שלהלל צריכה להיות סכה (בקל (Buckle) בחקירותיו ההיסטוריות וקרל מרקס שבטתו החמרית הראו זאת מטעם אחר) ושגם בלי פעולה תכריתית נהפזה תשתכלל החברה האנושית לאט לאט לפי חוק התפתחות. לפרסום התפתחות החברתית בקרב המון, הועילו הרבה באי כה האופטימיסמוס ההסטורי בהשקפתם, שהיא תערוכת תורת לייבניץ — דרוין — ספנסר. ברדת המושג הרך הזה אל הוך המון, העוסק בפוליטיקה ואינו עוסק בענינים מופשטים, נעשה לאמצעי מרפה את השאיפה להשיג איזו מנמה. כאשר הוכיחו פארל בארט, באהם-כאווערק, רודוקף שטמלר, וואינגרונס, א. פון ווענקשטיין, שיטובסקי וכו' במופתים מדעיים את ההזיה של מרקס, שהיא כחלים, שלא נתן לצאת אל הפעלי, או למען הציל את כבוד המפלגה הסוציאליסטית קמו לה בעלי בקרת ובראשם אדויר ברנשטיין ומאזריק ומצאו מפרט במושג התפתחות. "לא עלינו לשאוף, להוציא לפועל את אידיאתנו" — אמרו הם — "לא עלינו למחר את השגת החברה השלמה, האנושית תפתח גם בלא זה, בצעדים קטנים ע"י הטבות פעוטות נוכל להתקרב לאט לאט לאידיאלנו, עד אשר תעלה בידנו סוף סוף, להגיע עד צמרתה שלההצלחה האנושית". חופש, שוויון, אחוה, זו האחדות המשולשת, כאשר נראתה אי-אפשריותה בחיים, הופיעה התפתחות לפני הפועלים המסדרים. מאז נשמע גלוי דעת זו לפני שנים אחדות, נעשתה המלה התפתחות, שלא הוכנה כראוי,

היום פנה, השמש אספה קרניה והשקע בשולי המערב, כמו יראה מפני תנרת ירי האויב המנצח וממחרת להתחבא בעבי הרקיע. צללי ערב התארכו לאט לאט וימלאו את היער אפל וצלמות, השמים התקדרו בעבים, רוח סערה החל לנשב בחזקה, האילנות התנועעו אנה ואנה, כמהפלים בכונה בעת-נעילת שער, בהחם גזר-דינס... פתאום נשמע קול רעם אדיר וחזק, אחריו השני ואחריו השלישי, מפלישי העבים התבקעו וארובת הרקיע נפתחה ואלו עיר וקדיש מן שמיא נחיה, קרא בחיל ובן אמר: "אלה, אלה! יען הנגאית בגדלך ובשיא הסנד, ועם התפוח החוסה בצלך התנהגת באכזריות חימה, תמיד התאווית רק את שאינו שלך, ותשלח שרשך להשתגשג בשדות אחרים, לכן נפסק גזר רינד שתתקרי בליל מן הארץ, שרשך ירקב ולא יצמח ממנו עוד... ואתה תפוח הפלתך נתקבלה! ולצרותיך נאמר די! בקיץ הבא אשלח לך גנן חכם ואמן... הוא יחפור וינתשך מן היער ויביאך אל מקומך וישתלך כגן מוצאך, שם ישתגשגו שרשך, שם תפרח בכימי עלומיך, ושם ימתקו פרותיך בכראשונה..."

נרודק. שמואל צבי ווייס.

בן את הממלכות. ואמריקה נכנסה פה בעבי הקירה. היא שלחה עצה טובה לרוסיה לשמור ככל זאת את גבול חינא ולכלי הפר את הנאי מצב הבינים. ממשלת אמריקה דרשה מאת יתר הממשלות, כי תזהנה גם הן את רוסיה. — ביום 28 לחי' יצא מליכאו אשר ברוסיה, חק מן הצי השלישי, להתחבר עם הצי השני של ראזדעסטווענקא. ספינות רוסיה לא תשיבנה איפא מדרכן אחרי נפול פורט-ארטור, כמו ששערו רבים. — צירי רוסיה בועד השופטים על אדות המקרה כהל בים הצפוני, (שירו שם מספנות רוסיה על אניות דיגים אנגלים) עודם מחזיקים בדבורם, כי כחוק אניות הדיגים האנגלים היו ספינות מלחמה יפניות.

על המצפה.

אל תרגונו.

פוזר מים ראשית מרון אמר החכם. ומסכה קמנה יצאו לפעמים מסוככים גדולים. ב"המצפה" גרין ל"ו כתב ידידי הנביר מר יונה ברעטלער הערה קמנה על-דבר הנחיצות, להוציא חשבון ההוצאה וההכנסה של הכספים, הנאספים ע"י קופות רמבה"ג. והנה בא איזה עז-פנים קל דעה ויתנפל עריו בארגנם של החסידים בולוולום, כאלו בקש לברע את הקדש. אחלי אדוני, שפמו נא כמנוחה. אם דרש מר ברעטלער חשבון ממוכד כללי, המכנים מדי שנה בשנה במאתים אלף שקל, מי מבעלי חמשה חושים בריאים יכול לאמור, כי שאל שלא כהוגן? ודבריו נכתבים בנמוס בלי כיונות ומבלי אשר יחשוד את איש בשליחות יד. בלי ספק מוטב היה להמוכד, אלו הוציאו מדי שנה בשנה חשבון ברור ומדויק, לא נעשה שקר בנפשנו כהחלימנו, כי הקהל האומר לקנות בעד פזרון איזו פרוטות לקופת רמבה"ג חיי ארכי ומזוני רוחי וכו' קהל כזה הולך ומהמעט, והאנשים המפורים לתכלית זאת נוהגים המה כלי כל תקוה לתועלת עצמם, אך ורק מאהבהם את הישוב ומחפצים לתמוך אותו. ובלי ספק מרבים היו לחבוא לו ראו חשבון גלוי ככלי שמעתי את שמעו של הנשיא הרה"ג מר יצחק לוי סופר שליט"א ואת ישר לבבו מפי אבי זצ"ל ומאמין אני כאמונה שרמה, שאין לו לנשיאנו הנזכר שום מוכת הנאה מכל הסכומים הנתונים על ידו, ובכל זאת מוטב היה לו עבר הארגון הנ"ל על הדברים בשתיקה וכבר היו נשכחים כמת מלכ. אבל לדאבוני יד בלתי מרומדה רגמה בצדקה אחרי מי שעומד בראש הר גבוה ושככת השלג החלה להתנועע ומי יודע אם לא התגלגל האבן, אשר השליך הכיתוב הנ"ל והיה ללבינא גדולה, אשר בכחה להחריב ישוב גדול.

אחרי שבא הדבר לידי וכות מברח אני להגיד: השמים לא ישומו והארץ לא תרגו תחתיה, אם יתן מורם מעם, גם אם הוא איש כנשיאנו הרה"ג שליט"א, חשבון ממפעליו, אדרכא, בזה יתהדר ויתהלל שמו ויהי למופת ולתהלה לדור דורים יותר מאשר כחנופותיהם של שוטים וכטלנים. כקרב הגדולים והמציונים כעמנו גדול יהיה שמו של הרה"ג ר"ל סופר, אם יהיה הראשון, אשר ימצא עוז בנפשו לקצץ בהמנהג הנושן והמקולקל, להתעסק בכסף הצבור כאיש המתעסק בשלו מכלי תת חשבון להתנדרכים. — ואתה בעל ה"מאמר", יסכר פי דוכרי שקר", ממאמרך אמנם נכר, כי קראת ושנית, אבל לא למדת להבין את אשר תוציא מפיו או מעט. השמת לבך לפירושים של המלים, "יסכר פי דוכרי שקר"? איזה שקר מצאת בדברי מר ברעטלער? הכי כתב ח"ו, כי חושד הוא בנשיא בשליחת-יד או השתמש בדברי בוז או חשד על אחד המתעסקים?

הנח להם לישראל, אם תרצה להחזיר לכל מבקש חשבון את נדבתו מניסך, מי יודע אם יספיק לך כיסך. התדע את האיש אשר חפצת להשיב לו את נדבתו להקופה? בנו של בעל המיליאנים הנודע ה"ר יעקב ברעטלער הוא. ואיננו לא קטן ולא זקן ששכח תלמידו, כי אם אחד מנכבדי העיר ומשנתו

מתחת חסות המדינה ולעשותה כדבר שאין דעם הצרפתי חפץ בו — נפל הוא וכל התומכים בידו. כי גם רבים מהחפשים דורשי צדק לא הודו לו על הודו, שהתנהג בו עם מתנגדיו. כן הורה הפרלמנט הצרפתי, שהקנאה והקיצוניות והלחץ בשם החפש אינם טובים מן הקנאה והקיצוניות והלחץ בשם הדת. עתה כל שמה קומב וסיעתו מוטלת בספק ואפשר עוד שכל עמרו היה לדיק, יען נואל, להציק לבני אדם בשם — החפש.

תנועת השחרור ברוסיה. שנוי השמה נראה עתה בכל דרכי הממשלה הרוסית והעריצים, אשר היו עד כה שכת אפו של הצר, עמודי הרשעה עוזבים את משרותיהם מעט מעט, כמרם יפלו כויד קושרי קשר. בראש השנה הרוסי התפטר סוכנס שלשה מראשי הלוחצים: הנסיך הגדול סרגיוס גנראל-גוברנאטור כמוסקוא, גנראל טרעפוב מצביא-מצביאי הפוליציא כמוסקוא והנסיך גאליצין, נציב קאוקז. גם הרשע העריץ טשערטקוב נציב פולק, שלחץ את הפוזנים באכזריות, יורד מכנו. בזה נתקו עיר זיקים אחדים מרגלי יושבי רוסיה. — על טרעפוב הנ"ל ירה סמידנט שרש פעמים בפגעו בו כחצר מסלת הברזל, אחר שהורד מכנו, אך החטיא את המטרה. — כפטרבורג וכמוסקוא היו התנגשות השוטרים עם המון עם גדול כחוק. השוטרים הכי סמידנטים ונשים בלי חמלה ודם נשפך בחוק. אורחי מוסקוא ערכו מחאה אל שרי העיר. כל הסיפרים במוסקוא שלחי מחאה נמרצה אל המניסטריום. כלם מתארים את אכזריות השוטרים ודרושים, שתעניש הממשלה את השוטרים החיבים. — ככלל התחילה עתה הפוליציא שנית, כמו כימי פלעהווע, לחפש נכתים וכחדרי חדרים אחרי אספות נסתרות, כוארשא גלתה אספה נסתרה של אנשי שם ותמסר דינם לנציב. נגד אנשים שהשתתפו במשתות, שנשאו שם מדברות פוליטיות, נערכו חקירה ודרושה. בקרעמענטשוק זרק איש על שר הפוליציא כקבוק המצית חמוץ. שר הפוליציא נצרב ונחרתו אנושה.

המרחמה. כמו להביא איזה שנוי כשרה המלחמה כמאנדשוריא, להסיר את השעמוס מתוך המחנות, העומדים כל ימי הקור כמערכה כאפס מעשה פרץ הגנראל הרוסי מישמשענקא עם שני אלפים קוואקים ויסע הנגבה עד קרוב לים הצהוב ויהגר כחיל יפן, החונח סביב ניוטשוואן ויגרשהו וילכוד את העיר, וישחת את מסלת הברזל, ההולכת מלואטון אל מחנה יפן, אך שמחתו היתה עדי רגע. היפנים השיגו נוספות על חילם ויכו את הרוסים ויפילו מהם חללים עד שנסו הרוסים על נפשם והיפנים רדפו אחריהם ויקפום מבר צד ויקחום בשבי. אח"כ שרחום היפנים לחפשי כהנאי, כי ישלחו גם הרוסים את שכויי היפנים לחפשי. תכלית היציאה הזאת של מישמשענקא מתוך המחנה היתה, כפי ההשערה, לעכב עכ"פ מעט את כוא חיל נוגי וכלי המצור מפורט-ארטור, לקזק את חיל אויאמא. כי על כן הרסו הרוסים את מסה"ג. הועל לא הועילו הרוסים מאומה כי מסלת הברזל נתקנה בו ביום ומפלה חדשה השיגו בנוטשוואן. אכן נואלו שרי רוסיה וכל תחלולותיהם תופרנה. וממשלת רוסיה הדעישה את העולם הדיפ-לומטי כשכוע הזה כתלונותיה על חינא. רוסיה מאשימה את חינא, כי הפרה את הנאי מצב הבינים כקחתה אחת מספינותיה הקטנות, שנמרמו אל גבולה, בשלחה אנשים חינאים לעבוד כחיל יפן וכמנותה פקידו צבא מיפן, ללמד את חיל חינא חכמת הצבא. את התלונות האלה שלחה רוסיה אל כל הממשלות והסר מעליה את האחריות אם תחלל גם היא את הנאי מצב הבינים בנוגע לחינא. בזה רוצה הנהגת הצבא הרוסית לפלם לה ררך בגבול חינא, לסבוב את חיל יפן ורכא מאחריו. כי הכל יודעים, שכל התלונות אך הואנות הן כי חינא לקחה את הספינה, יען לא פרקה נשקה כחוק. חינא לא שלחה אנשים לחיל יפן, כי אם האנשים המה מתנדבים שהלכו אל חיל יפן מדעת עצמם. ופקידו הצבא היפנים המחנכים את צבא חינא אינם מתוך שנאה אל רוסיה, כי אם רוצה חינא להרם את מדרגת צבאותיה כפי הצרך בזמן הזה. חינא ענתה

למטבע עובר ככה המפלגות והתנועות. המושג, אשר בעקרו הוא מורה את הדרך, איך להתקדם ולבוא במהרה למטרה, נתתה לעופרת מכבירה ע"י כל בנם מאביר, והשייך את האנושית החותרת כמרום האידיאלים.

(המשך יבא)

מתתיהו מיו"ש.

ענינים מדיניים.

בית מיעצות הממלכה באוסטריא יפתח ביום 24 לח' על סדר היום יעמד: א. הודעת ועד הכרזעה על אדות הצעת הממשלה כדבר תמיכות עובדי האדמה, שסבלו מן הכצרת והוצאת שמרות מלוח חדשים, לתכלית פדיון השמרות הישנים משנות 1892-1893 ולחבר את המלוות הישנות עם החדשה. ב. הצעת הממשלה על אדות השלמת הצבא בשנה הזאת. ג. חשבון ההוצאות וההכנסות של הממלכה בשנה הזאת. וטועני המניסטריום גאומש כבר התעוררו. ונכונים הם להצביע את עבודת השלום שהחליל. הקלירקלים דורשים מאת הממשלה, לעשות לחוק, כי איש הכוגר כדת הקתולית והולך אחרי המדיחים בקריאת "לאז פאן ראם", לא יתמנה לשום משרת הממשלה. הרוישה הזאת ערוכה נגד התנועה שקמה עתה בקרב הסטודנטים האיטלניים הלאומים. לעזוב את הכנסיה הקתולית ולקבל את הדת הפרוטסטנטית השלמת בפרוסיה משאת נפשם. ומפלגות החפשים בדעות החלימו, כי כאשר יתן גאומש ידו למפלגת הקלירקלים לא יתנוהו למשול אף שעה אחת.

ההכנות לבחירות באונגריא. השאון באונגריא רב מאד. כבר נשפך דם במרם החלו הבחירות. כל מפלגה מאשימה את חברתה כנגבת דעת וכמרה. המנאמים הארוכים וההבטחות המנוזמות לוקחות לב. יריד גדול בארץ. כל אחד מביא את דעתו אל השוק ומשבח אותה ומגנה את דעת חברו.

התמורה בצרפת. מפלת הממשלה הצרפתית הנתן לפח טוב לבל הקנאים הקיצוניים, אשר כהלחמם בעד דעותיהם והסתכלותם בעולם ירחיקו לצד אחד קיצוני ויגזרו חרם וכליון על הצד שכנגדו ויתירו כל עול ורשע כמלחמה נגד קמיהם. אופן הגנה כזה על דעה צד אחד גורם זרון ותועבות, משחית את מדות האדם ועוצר את השתלמות האנושות. קנאים קיצוניים כאלה איחוזים כפלא יסן, בהתכלית תקרשאת האמצעים וכדי להגיע אל מטרתם הקרושה בעיניהם הם עושים תיעבות גדולות, ועכר גוררת עכרה ער שהם מרימים את הרשעה ואת השקר ואת הודון ואת האכזריות. במדרגת מדות טובות, שידכך כהן האדם. בצרפת, בזמן שהיתה יד הלאומיים והקתוליים הקנאים רוממה, היו אלה נוהגים כן נגד כל החפשים. רכילות, מלשינות, ערות שקר, זיוף, שכועות שוא, שפיכות דמים וכל הועבה היו האמצעים הרגילים, שבהם נלחמו הקנאים בחפשים. ממשלת וואלדק-רוסו היתה ממשלה צדק, שהלכה בדרך הממוצע ותהאמין לעשות חסד ואמת בלי כל משא פנים. אך הרשעה היתה נשרשת כל זרוע רשעים ולהוציא את הכח מירם. על כן הורם הסינאטור קומב על כסא הממשלה. הוא היה בתחלה כמר קתילי וניזר ואחרי כן יצא לתרבות רעה ויעסוק בפוליטיקה ויעל לגדולה ויהי לחפשי קיצוני ולשונוא את הדת הקתולית הכלית שנאה, ע"פ הכלל הפסיתולוגי של הקפיצה לאחור. בהנהגת הממשלה נלחם קומב כדת הקתולית וככהניה כאוהם כלי-הזין עצמם, שנלחמו אלה בחפשים. כלי חמלה גרש חברות שלמות של כמרים מכתיהם ומארצם, סגר את כל בתי החנוך שתחת ידם, הלך אתם בקרו ומרגלים היו לו, שהודיעו את הממשלה מעשי כל פקיד צבא וכל פקיד הנאמן לדתו לא הועלה ממדרגתו, וילחץ את האוחזים כדת בחוקה ובמרם השיג תכלית מעשיו, שהיא גרויש הדת

בידו, ואקוה כי גם הרב הנשיא לא ימה און קשבת לעצת הנערים וישמע לעצת אנשים של צורה כאים בימים. כי גם מישה רבנו חשב עם דעה הקהל של דור הדעה, אשר הרשו חשבון מלאכת המשכן, אם כי ספק רבם ובמחכים היו במשה, כי לא ישלח בעולתה ידו, באמרם הן לא תנצח יחיה איש ומו יודע את אשר יבוא אחריו, לשלוח כרכוש הקהל. ואדוננו משה הבין לשכל מליהם ונתן חשבון ברור ימדויק למען ידע דור אחרון, כי על כל העוסק בכסף הצבור לתת חשבון ברור.

אמת נכון הדבר, כי ציונים אנחנו, גם אנכי גם ירדו הנגיד מר ברעמלער, ציונים התיים. הכי בשביר זה תודע כחנו לדרוש השבון? חז"ל הודו לקבל המעשים המהוקנים גם מאומה"ע ומדוע לא נלמדו ממעשי הציונים, אשר יפרסמו גם מהנה היותר קטנה אשר יהן איש לקופה הלאומית כהעתין, "העולם"? גם כנהיני הציונים היה איש דגול מרבכה מורס מעם, אשר הקדיש את כר הוני וגם את היוו יטובת עמנו ולא יאה בזה שום פחיתת כבודו, ולמה לא יעשו גם העוסקים בקיום הישוב הישן כמעשה הציונים? כבוד אלקים הסתר דבר ובכבוד נשיאים חקור דבר. ואני בעיניי לא מנעתי מכתוב בתחלת ימי התנועה הציונית בקרת הרה נגד ההנהגה הגליצית, ועל ידה נשתנו פני הדברים לטוב, שליחת חשבון להרבנים שריט"א והרבאים וגם להמנדכים הגדולים אינו מספיק כלל וכלל, כי לכל מהנדב אף נדבה היותר קרה הזכות לדעה, אם בא כספו להנהגה ומה יעשה בו. — אנכי אשבע, כי הנשיא הרה"ג מר סופר לא ישח ידו בהספך הנקבץ; אבל כמה ידים ממשמשות בהכספים עד ביאם לידי הנשיא וכמה עד בואם לידי העניים בא". לא נכונים הדברים שהציונים ישאפו להביא קרץ על החלוקה. הדברים אשר כתב מר ברעמלער האוים היו להכתב זה כבר. אבל נשכנו שפתינו עד זיב דם, כי יגורנו פן יפולע להמוסר. נסו נא והביאו סדרים בקבוץ הכסף ובחלוקתו ונוכחתם לדעת, כי בכל כחנו נעבוד אתכם להרחבת המוסר. ואשרי הנשיא אשר ימצא רי און לזה ושמו ינון לעד יזכרון דורו אחרון, כי עשה.

יהושע בר צים.

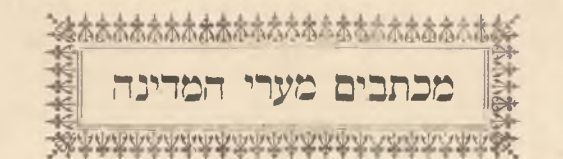
קרושיוואן הפרוס.

בברלין נגדו סוף סוף דין קשה על ראש האנטיסמיטים האשכנזים גראף פיקלר, שהקדיה קהלות בכל עת וירדש בדרשות לוקחות לב, להשמיר את היהודים ולבזו הונם. זה כמה פעמים השתדלו היהודים לפני הקמגוריא האשכנזית, שהזמין את פיקלר לדון"ע"פ החוק המפורש. האוסר להסיר את העם על חלק מן האורחים. הקמגוריא לא נענתה להם, בהחליטה, כי אך משמה הוא, כי דברי הצורר אינם נאמרים ע"פ האמת, כי-אם מגזם הוא ואין כל חשש, כי יקום העם בפרוסיא על היהודים כמו בקיישינוב. בסוף נלאו היהודים לסבול, כי חרפה היתה להם, כי אין דין ואין דין לתגן עליהם ובפרוטקציא גדולה עלתה בידם בעטל רב, להסות את הקמגור, להזמין את פיקלר לדון. בית-הדין מצא החבלה קלה, הנהגת היום בכמה מקרים מדיניים, להוציא את פיקלר זכאי במעם, כי משוגע הוא ואין לדבריו כל ערך. כראות היהודים, כי נכזבה תחלתם, השתדלו לאסור יפיקלר עכ"פ לדרוש ברבים, אחרי כי משוגע הוא. זאת השיגו, אך פיקלר לא יכול לבלום פיהו ויבא תעודות מרופאים, כי לא משוגע הוא. בזה אחזו היהודים וישענו ממה נפשך: אם משוגע, הוא הן אסור לו לדרוש ברבים ואם לא משוגע הוא, הרי בן עונשים הוא וישתדלו שנית אצד הקמגור, כי יגיש את הדבר לפני כה"ד הגבוה בלייפציג. פה דנו דין פיקלר לחובה, כי על פי חוק אסור להסיר את העם נגד אנשים אף על פי שאין חשש, שישמעו הכף לקול המסית. ביה"ד בברלין היה אנוס עתה, לשפוט את פיקלר דין אמת בלי כל תחבלה לחפות עליו. בראות פיקלר, כי בלתה אליו הרעה והדין יגור עליו לחובה, אים על השופטים כדרכו, כי יקום עליהם בנשק ויהרגם עם היהודים יחדו. על זה גזרו עליו מאסר שלשה

ימים מיד ומשפטו נחרץ, האסר על חטאי ששה חדשים. כאשר יצא מבית האסורים, כתום שלשת הימים, חכו לו לפני שער בית-הסהר יותר ממאתים איש ויקבלו פניו בתרועה ובמהתנות זרי-פרחים. כל המחנה נכנס אל-בית-צבור סמוך ופיקר נשא מדברותיו כדרכו וישבע, כי עתה ילחם נגד היהודים ביותר עז ולא יחת מפני כל, ויעבר עריו מה. והנאספים הריעו וירוממו את הגביר, "הלוחם מלחמות האשכנזים". בענין זה נוכחו היהודים, מה ערכם באשכנז הנאורה, לסרות עשרם הרב ודמרות השכרתם הנכונה. הלא אין בין פיקלר באשכנז ובין קרושיוואן ברזסיא מאומה. על זה מחפה הממשלה ועל זה מחפה הממשלה, ואם עד כה רא נרצחו יהודים באשכנז על ידי המון משחוכב, והו רק מטעם, כי אין באשכנז פתאים גסים כמו ברזסיא, שיאמינו, כי כתי הדין לא ישלטו בהם, אם יהרגו יהודים. באשכנז יודע כל אדם, כי אי אפשר לממשלה לשנות את החקים בן לילה ולעשות את דם היהודים הפקר. אבל השקפת הספירות הגבוהות בפרוסיא על היהודים אינה שונה מזו של מושלי רוסיא. ענין פיקלר בצורה עלילת הדם בקונין הוא לקח טוב ליהודי אשכנז ואין ספק, כי רבים בהם פקחו עיניהם לראית, כי פרזסיא אינה ארץ מולדתם ובררין אינה יושבים.

מתנועת המזרחי. ביום ד' שבת היתה בלידא (פלך ווילנא) ישיבת חברי הועד הרוסי של "המזרחי". ההחלטות היו נכבדות מאד. כדבר אוגנדא החליטו פה אחד לאמר: "בשום הועד אל לנו, כי ימי הקונגרס קרובים לבא, שואל הועד את דעת האגודות הנחשבות "למזרחי", אם הן חושבות את אוגנדא בתור אמצעי לציון או לא? יחד עם זה מביע הועד את צערו על האנשים החוששים את אוגנדא או ארץ אחרת, זולתי א"י, לפתרון האחרון של שאלת היהודים". גם על אדות שאלת הנשיא החליטו החלטות נכבדות. — בקרוב תצאנה אל הפעל ההצעות, שהחלטו באספת המזרחי בפרוסבורג, וביחוד יושם לב ליסוד ישיבה עפ"י רוח המזרחי ויסוד חברת "הנרלה". — נכבדה מאד החלטה, לשלוח מטיפים, להטיח עיד מצות ישוב א"י וחזוק הדת ואסור להם לדבר על אדות אוגנדא. אין להמטיפים לפגוע בכבוד המתנגדים לציונות; עליהם רק להשיב על טענותיהם דברים של מעם. — גם החלט על לחזור את האמריבלים הממונים על "החלוקה" בא"י על דפם בשנאד את הציונים המזרחיים. גם לדרוש מן הממונים על הצדקה של רמבעה"ג בחו"ל, לשלוח את כסף הצדקה רם ע"י הבאנק היהודי אשר ביפו ובירושלים ולא ע"י הבאנקים של בפרוס ומיסיונרים. ואם לא ישמעו בפעם הראשונה יזהירו אותם שנית, כי הנהגתם תביא את המזרחי לידי כך, שייסד בולל מיוחד לעצמו. — תקנות ההסתדרות וגם שוכרות ישל מס המפלגה יופיעו בקרוב ע"י הסניף הפרנקפורטי.

קראקא. לדברי ריבות של הגל ומהלומות ושנאת חנם בעירות קמנות בגליציא אין קץ. אין כל דגל ורגל, אשר לא נשמע קול צוחה באיזה עירה קמנה, ואשר לא יקראו שמה למהלומות על ארות כבודים כביהכ"נ ושם ישראל מחולל בין העמים. בשבוע שעבר נקרא המו"ץ הרה"ג ר' יוסף לעדערברגר נ"י לבית המשפט פה, לחות דעתו כדבר ריב אשר פירץ בעיר זמיגורוד בש"ת העבר בשעת ההקפות. כרו

ביוון הוא, לשפוע את החרפות והגדופים, אשר כבדו איש את רעהו בעת נשיאת הס"ת להקפה. — עד מתי יהיו האנשים האלה לנו למקוש, לתת את כלל ישראל לשמצה ולרראון בנוים!

קראקא. מחזה מרנין רב חזו אנשי עירנו בערב יום ה' העבר, אשר הראה לדעת, כי עוד יודע העם להוקיר את תורתו. הרושם הנמדץ, אשר פעל על לבות כל הנאספים, ישר חקוק ברבותינו זמן רב. — הנגיד הנעלה מר קלמן בלוס הנך ספר תורה, אשר כתבו כתב נהדר בעצם ידו וביום ה' שעבר מסרו לכהמ"ד של הסידר דיוקוב לחנוכה סה"ת הזמין בעל השמחה את הרב הגה"צ מדויקוב שריט"א. לפני הובלת סה"ת עטרו את הכית מסביב מחלשת אלפי איש עד שהמרכבה האלקטרוית נעצרה מחלשת כל החלונות ברחובות, שהעבירו כהם את הס"ת, ה' מוארים ולפידים שונים עכרו לפני ההחליכה. הגה"צ מדויקאוו ואחיו הרה"ג כרימאנוב נ"י נשאו בראשונה את הס"ת וכה עכרו כסף אלפי אנשים בלוות מנגנים. ובהגיע המסע אל ביהמ"ד רדש הרה"צ רדשה נכבדה מענינא דיומא, שלקחה שבי לבות כל השומעים בשירה וזמרה בלתה החגיגה בבמה"ד ואח"כ החל המשתה בבית הכותב, אשר לקחו כה חבל כמאתים איש, ובראשם הגה"צ מדויקאוו. שם רדש האחרון שנית דברים נעימים ויקרים, כדרכו הקוראים התענגו עד שעה ד' והיו שבעי רצון. צ. ה. ברזניפעלד.

יארוסלאו. ב"המצפה" גליון 38 דבר אתי "עובר אורח" קשות וישימיני למטרה חציני, ויתאר בצבעים כהים את בני עירי יארוסלאו בכלל, ואת החברה בני ציון" בפרט, וימנה את המגרעות אשר מצא פה, כי ילדינו יגדלו ללא תורה ויבטלו פה תורה משנה וכו'. לכן מברח אנכי לצאת מגדרן, אשר שמתי לי ולענות. למרות המשל, כי "האורח ברגע יראה כל מום ונגע" פה לא קלע האורח אל המטרה. אין באן לא רובים ולא יערי. את הרע קבל, ואת הטוב לא קבל. מקום המשפט לא מקום הרשע, שקד ענו האנשים, כי הדין קנה לו מקומו בכסף. לא כנים הדברים כי איש אחד יבטל תורה; ככה מניעת הלמוד פה הוא קנאה סופרים, אשר לדאבוננו תפרע תורה, ורב מה הוא כי הלץ עליו? — אך בואת צדקת עובר-אירח, אשר פתחת את עיניי לראות את בנינו, אשר יגדלו כצאן ברא רועה. זה חמש שנים, אשר אנכי יושב פה, הנני שרוי בצער על החנוך הרע פה, ולא אוכל להושיע. רפנים למדו הכך על הסדר, והרב שרמד חומש הא הרוב בנפשו ר"מור גמרא. וראו בן מצאתי פה, ערבוביא בעולם החנוך, בניים ובנות גדולים קטנים בן שיש ככן עשר, הכל מכניסין לאותו החדר, ועתה נוכר והבין את הקלקול בחנוך החנוך הוא יבוד מוסר לאשר העם והצלחתו, אם לא נחנך בנינו בדרך טוב ומועיל, לשוא נקוה כי הדור החדש יהיה לאנשים, אשר בהם ישראל יתפאר. יתחמץ לבני בראותי את השערוריה פה בחנוך הילדים. — גם בבית-התלמוד-תורה פה יגדלו הנערים ללא תורה וללא ד"א, לשוא נשלם רהמורים; הנערים יגדלו ולא ידעו קרוא, ספר התפלה כספר החתום לפניהם. רק מעט מוער מהתלמידים במחלקה השלישית של המורה מר בוכהיים ידעו לענות אותי, בהיותי שם, על השאלות אשר שאלתיים. הסבה לזה מצאתי, כי המורה במדרגה הראשונה אינו ראוי לאומנותו ומלכד זה מברח הוא ללכת לצבור כסף מדי חודש בחדשו מאנשי החברה. ואלה הצאן מה חטאו, כי מברחים המה להמתין עד אשר יקבץ כסף. והעקר, האורתודוכסים לא יהנו ידם להחברה ה"ת, החנוך וההשכלה כקוין בעיניהם, ואין הקומץ מספיק, לקחת עוד מורה, להורות את התלמידים בדרך טוב ומועיל, לכן אליכם אנשי עירנו אקרא: תנו ידכם להחברה ה"ת, למען נוכל לתקן את סדרי החנוך של העניים, שמהם תצא תורה. עזרונו לשבור מורדים, אשר ידעו תורת החנוך ואשר ידריכום בדרך ישרה, למען יהיו לאנשים. אקוה כי בני עירי ימהרו לתקן את המעות.

סאנוק. ימים טובים היו ליהודי עירנו במרם הכנה מחלת האנמשמות שרשה בלכות האורחים הקתולים; עתה התפשטה המחלה ותקבל צורה מחלפת ויהודי עירנו המה בכל דעה. — לפני שמונה שנים נוסדה פה חברה "טבעת" (Ogniwo), בראש תקניה בתוב ככתב ברור: "אסור ליהודי לשהות במעון החברה יותר מחמשה מנוטין". מהחברה יצאו משמחה ורעות רכות נגד היהודים בעירנו. היא היתה היסוד והבסיס לדוח האנמישמי, ההולך עתה בכל תקפו קדימה. כאשר יצא הדעיין מאת איוו נכבדי העיר, ליסד פה בית מקלט לתלמידי גמנויוס עניים בלי הברל הדת ובעלי הקומיטה הלכו מבית לבית, לאסוף ממון, אז גם היהודים היו נתבעים ונותנים. לפני החשבון היה

ממין ישראל שמונים אחוזים למאה. בין המיסדים נמנה גם יהודי אחד. וכאשר נוסד הכית הלכו המיסדים בדרך החברה אגנווא ויחלימו, כי ליהודים אין הרק ונחלה בהמושבה הזאת וגם אסור ליהודי לשכון בבית הזה. מי ראה או מי שמע נכלה בזאת? בית שנבנה בעד ממון ישראל הוא סגור ליהודים ואין פיצה פה ומצפצף! אין אהנו איש לשלוח מחאה נגד הרשעה הזאת אל הנציבות. היהודים, הגדולים בעירנו יודעים את צרכם רק נגד אחיהם. בכוא הגה פליטי רוסיא, ישלחום אל האגודה הציונית ואת ממינם המה משקיעים בכתי אנמישמיים, לגדל שם צורכים ונחוצים לישראל. — מבית חבורת המבעת הקדש דו הרצה האנמישמי אל בית מועצות העיר. שם יישב על כסא הנשיאות בתור סגן הושב כראש יהודי הקטיר ג. איש טוב וישר אוהב צדק, איש אשר רוח בו, ייש בני כשרון לעבוד לטובת העיר. והוא גם הקדיש את כל כחו ועתו לטובת האזרחים שלש שנים רציפות וכל העיר היתה שבעת-דצון. כאשר בא הרוח האנמישמי גם לבית הזה, מוצאו האזרחים הנוצרים עיל בסגן ראש האזרחים, שמועצי יהודה יצא, ובכחירה החדשה, שהיתה בקיץ שעבר, נהדף ממצבו ועל לקימו נבחר לא-יהודי שונא ישראל, וזאת לדאבון לבנו רק בעזרת שני חברים מבית המועצות האזרחים מאחינו בני ישראל, שהרבו שלובי זרוע עם האנמישי-מים. ביום ההוא נחלקו יועצי העיר לשני מחנות, למחנה יהודי ומחנה קתולי, העומרים זה מול זה במערכת, אשר יאמרו היהודים הן יאמרו הקתולים לא ובבית המועצות מהומה כל הימים

כאשר מסר ד' את איוב כיד השמן אמר לוי: רק את נפשו שמר! גורלנו גרוע מזה. השמן מרקד בינינו וגם את נפשנו ואת קיומנו הוא רוצה להכחיד. הרוח הפורני הקנאי, השורר עתה בכל מפלגות הפורנים הפיל מאחינו חללים למאות ולאלפים על שדי מלחמת המסחר, ובחרב, אשר היא לוחם בה נגד הסחורות הכבדות מחוץ, הוא דוקר בשורה הראשונה את רבם של יהודים. — זה כשנה נוסד פה בית-מסחר של אברום קתולים ולפני היהודים נסתמו כל-מועצות הבלבלה ושערי הפרנסה נסגרו, כי הקתולים חרלו לקנות צרבה מידי יהודים והסוחרים עומדים כל היום בבית מסחרם בידים ריקות, כי אין להם למי למכור את סחורתם והמה מניסים על ההרים הנכבחים הסיכיים את עירנו יאמרים: שיר המעלות איש עינו אל ההרים מאין יביא עזרי! וגם בהנבלה הזאת יד ישראל באמצע. כי כאשר לא יכלו האנמישי-מים למצוא מקום לבית מסחרם, חס עליהם יהודי אחד "בעל הבית יפה" וישכיר להם את ביתו דירת קבע רשליש שנים.

וראשי הקהלה מה המה עושים נגד כל הצרות הרבות האלה? להם יש פוליטיקה מיוחדת, המה חולמים עוד חלומות הזיות, עודם רוכבים על חמור ההתבלבלות ולכל פולני המכה את רחיינו ינשקו את ידיו ויאמרו "גוי טוב!" ככל אספותיהם ידברו רק פולנית ובהוד ששה עשר יועצי הקהלה ישנם חמשה עשר, אשר לא יבינו רק יהודית ובכל זאת השפה הפירינית היא השפה המתהלכת ביניהם. א. שעדליסקער.

דומכרובא. בחור אחד טפה הלך אל חברו לקרוא עמו יחד בעתונים, והיו כראותו כי אין איש בבית, כי חברו, הלך לרגע לחדר-הבשול, נגב מקופסא אחת שמר הקאסא על ששים בתרים, ודירקטר הקאסא נתן לו את המעות בחתמו שמו של בעל הבית. כאשר חפש בעה"ב את שטר-הקאסא, ולא מצאו, חשב, כי בנו אכרו, אך המשטרת אמרה, כי הבחור נגנב. בעה"ב הגך אל הירקטר ויגד לו, כי נאכד ממנו השטר, הדייקטמה ענה, כי השטר כבר מונח בהקאסא, וכי נבו כבר את המעות. בה"ב הלך עם הבחור אל השרה, ויזהר איתה, כי הוא יודע הכל ואם לא יתן לו את המעות ימסר דינו לערכאות. הבחור לא ענה לו בן-אם הלך לו, ובעבור זמן בעט מצאוהו מומבע בנהר, אשר חמיבע עצמו מפני החרפה. כאשר הוציאוהו היה עוד חי ויקראו להרופאים ויאמרו, כי אין חשש. הוא נח על ערשו שלשה ימים והנהו בריא. א. פרידמאן.

מושצ'סקא. בעיר רודקי הסמוכה לעירנו הדליקה אשה את מנורת הנפט וילד על זרועה. פתאם אחזה האש בבגדיה ואין איש אתה בכית. לקול צעקתה באו השכנים ויכבו את הדליקה ויצילו את הנפשות, אך דק לזמן קצר, כי הילד מת בו בלילה והאשה מתה ממחרת במכאובים קשים. אליהו לוי.

קוליקוב. בסמיכותינו צר לאחינו היהודים עד מאד. אינם ממוחים בחייהם, ומה גם בפרנסתם, הנכדים עושקים רכושם וגם יראום ידם החזקה. אור ליום ג' שבוע זה בא ראש הכפר נאהאָרעץ הסמוך לפה.

המוג היהודי ויך אותו ואת אשתו מכות גדולות, ויגרש אותם מביתם. יען מכרו לנכרי משקאות. היהודי מסר דינו לחוקר הדין בעירנו. אפרים מזמור.

בוטשאטש. חברת "ציון" בעירנו מלאה החיה, במוש"ק פ' בא היתה אספה כללית. המצב החמרי של חביתנו טוב מאד. תודה יאתה לנשיאנו מר אייזנברג בעד מרחותיו כשביל החכרה, גם המצב הרוחני טוב, נאומים נאמי האקדמים אנשלה, ווינרב. בן ערבו חג חשמונאים בעזרת החברים שפרא, ווינרב, קנובלר, זילברשץ ושי" משאמשקים קרא את שירו העברי "במעונות מחשבים". גם חנו חג המכבים בהקלוב. נאומים נשאו ד"ר פורדס מלכוב, שפירא, וועקסלה, רעכט ועלמות אחרות קראו שירים ציונים. גם ערבו אזכרה לנשמת הרמב"ם בעזרת החברים הנכבדים פריעד סגן הראש קנובלר, ווינרב, שפירא, שי" משאמשקים ונלצור. הכת היה מלא מכל מפלגות קהלתנו. אמנם זאת לא אוכל לכת, כי לשפת עבר לא ישימו חברינו לכס. חכה.

קורמשינא. לפני חדש ימים בא הגה, נוכל מעיר יאולאוויץ, ושמו יהושע גרויף, ותימר בשם "עושה פלאות" וירמה אשה עניה אחת, עגונה מאישה ויוצא מידה ב' פעמים "ח"י" ר"ב, בהכתיחו אותה שלמועד ארבעה עשר יום יביא את בעלה. בן לקח מאב אומלל אחד, יעקב לייכטבערג מקרוסנא עשירים כתר, בהכתיחה, שירפא את בנו ממחרת העצבים ותקוהו נשאה מעל, ועוד רמאות כאלו. עד כתי לא ידעו אחינו קלי הדעה להזהר מן הרמאים, אשר יגזלו את ממונם באכזריות. א. ש. ה.

זלאטשוב. בכקרי את ערי גליצא לרגל מלאכתו, סרתי לעיר הזאת, שנשצמה בשנה שעברה בהבערה גדולה ונוראה. והנה כל העיר בנויה על תלה ומראית יפה מבהחלה, אך בית התלמוד-תורה עזובו חרב ואין איש שם אל לב, להקים הריסתו. וילדי העניים הולכים במל יגדלו ללא תורה וללא ד"א ויוצאים לתרבות רעה. יש פה אמנם ב"ם של יסוד הירש, אבל לא כל העניים רוצים ויכולים לשלוח שמה את בניהם. גם אין לימדים שם את התלמוד הירדקי, והעניים, שאין לאל ידם לשכור מלמד לבניהם, ידאב לבם בראותם, כי בעיר לא-קמנה בזאת אין דואג לבנין בית התלמוד-תורה. עיני אנשי הקהלה נשואות אל משנה נשיא הקהלה ד"ר איידעלבערג, הנודע ברוח נדיבתו ובהשכלתו העברית, כי ימנה בקרוב את החסרון וישים לב לתינוקות של בית רבם. גם בית-החולים היהודי עזובו שמו. הרה"ג האב"ד רוהאטין נדב עשרת אלפים כתר לבית"ח ועתה, אחרי השרפה אין מחזקים בדיקו. כל בעה"ח הקים לו את ביתו ויפארהו וישכללהו ובניני הצבור, הנועדים לעניים הניחו לאחרונה ואין חוששי. אקוה שכבקריו הכא איצא גם אותם על מכונם. ג. ה.

זלאטשוב. לבחירת רוועועלט שניה לנשיא ארצות הברית שלח לו מר מ. האיץ מחבר ספר "איוב בדרך שיר", מכתב ברבה כלוית ספרו, המקדש לאירפד דריופוס. הנשיא רוועועלט הואיל כמובן לשלוח מכתב בעצם ידו להמחבר ובו הוא מכיע לו תודה מקרב לבו על הכבוד, אשר בו בכדוהו. וכתב מיוחד קבל המחבר מבית אוצר הספרים, אשר לארצות הברית, כי נפקודת הנשיא רוועועלט נתקבל הספר לבית אוצר הספרים אשר לארצות הברית. הגם גדולי עמנו יראו חבה למחבר עבריו? עבריו.

קומיטיוויניץ. עוד לא עבר חצי שנה מעת אשר נתבכדתי להציג פה לפניכם, קוראי הנכבדים, את שתי האחות הקרובות האלה ולהאר לפניכם את פריציפיהן והנה חדשה נתיחה. פני התמונות נשהנו, האחת לטובה והשנית לרעה עד שאי אפשר להכירן עוד. קומיטיוויניץ אשר על ידי הקמצנות והאינדיפרנטיות המיוחדת יאנשי גליצא היתה עד עתה למופת. למבטלי הציונות בק"ן מעמים של פלפול, עשתה בחרף הזה צעד גדול לפנים, כי נוסדה שם אגודה ציונית לנשים, שהשגשג מיום ליום. אין שבויע, שלא יערך איוה נשף ציוני בקדיאות ונאומים ואין שמחה בעיר, שלא הראינה שם אחרות מהחברות אוספות בסף לקופה הלאומית והכל נותנים.

בן הדבר שם, בקומיטיוויניץ, ואולם פה, בוויניץ? פה הדברים ינעים מאד. האגודה, אשר בהוסדה רעשה כל הסניבה, ואשר מספר חבריה עלה או למאתים, ירדה והעמוד על שבעים חברים, בערך, ואלה השבעים גם הם הררים הלויים בשערה וגם השערה הזאת חסרה; כי מלבד השאך, שהוא המושל היהודי בכל הכית וכלם עובדים אותו מן הבקר עד הערב, מלבד אלוה הנכר הזה, אין עוד שום דבר, אשר ימשוך את לב אוהבי ציון ושוחרי הושיה אל הבית וכל מי, שלא

יבקש מקום לבלות עתו בחברה מעורבבה, יוקיר את רגליו מבית האגודה. נאומים ודקלומטיות לא יזכרו ולא יפקרו קריאות ונכוחים לא ישמעו ותחת זה יחרצו הנכחרים את לשונם על הצעירים ויבערו אחריהם להחרים, והראש עומד ומטיף, כי לא בכסף והשתדלות דיפלומטיות נקנית ארץ, כי אם — בחרב ודם! ועוד עובדא אחת, אשר בה הצטיינו שתי הערים האלה, זו למינה וזו לרעה. בשבוע העבר ערכו בקומי שתי החברות את חג המכבים. באולם גדול ונהדר התקבצו ואורחים אין מספר באו מקרוב ומרחוק ובנאומים ובדיקלומטיות ובשרים ומחולות השתעששו עד אור הבקר והשמחה היתה שלמה וכלם הלכו הביתה שבעי רצון ונחת אין קץ. ולפני ארבעה שבועות חגגו גם פה בוויניץ את חג המכבים ואחרי שתי שעות של שיחה התפרצה קמפה גדולה כל כך, עד שנפצו וישברו כל הכלים אשר בבית ויהפך החג לחגא וכל החברים התנגנו הביתה כבשת פנים ובפחי נפש. אשם הנסיגה-לאחור הגדולה הזאת הלוי באנשים שאינם מהוגנים, שנבשלה בהם האגודה; בזקנים המבקשים באגודה את ה"תקון" וה"שירים", אשר הסכימו בהם; בצעירים המעמידים את כל ציונותם על המחולות וכבתולות, שלא תהישינה בשום דבר אחר כמו ביהדות. י. ש.

מכתבים מבולגריא.

הציונות בבולגריא במקצוע התפתחותה הרוחנית

במכתבי הקודם ע"ד הציונות בבולגריא הארתו את התהוותה ומהותה בצדה החמרי. נשאר לי עתה לתאר מדרגת הציונות בארץ הזאת במקצוע הרוחני והנה אף אם כבוד הציונים פה יקר בעיני עד מאד וכבר לכ הנני נכון, לפאר ולרומם בכל הפיזות ישראל מעשיהם הטובים, בכל זאת מחויב אני בשם האמת והצדק, להגיד, כי אף שכבר עברו עשר שנים, שרוב היהודים הספרדים אזרחי בולגריא מחזיקים בכל חוקי ועני הציונות, עוד לא עשו מאומה במקצוע הרוחני. בכל פנה, שאנחנו פונים, נראה לתגיון נפשנו סבלות מרובה, נמיה חזקה לכמלה והתרשלות בלי חק ללמוד וללמד שפת עבר וידיעה תולדות דברי ימי ישראל.

ככל עת, שהתעורר עם ישראל, לפרוק מעל צוארו את עול הגלות ולהתרומם כושפל מצבו מנקודת-מבט הגשמי, החלה להתעורר בקרבנו גם תשוקה חזקה למהר ולזנך את הנפש, לקנות לב חכמה ובינה ולהשתלם בכל המדות הטובות והתכונות העלות, לדכוש תורות מיסריות, המאירות עיני השכל והמטהרות הרב, המחשבה והנפש, בעוד שלא היה לנו יסוד וביסס לחיינו הגופניים. שאיפתנו רקיני רוח קדמה תמיד לדאגתנו ולהשתדלותנו לרכוש החמרי. במרם נחלנו ארץ לשבת למדנו הכללים המיסריים, אך עלינו להתנהג באחרונה ועם האנשים, אשר ישבו בה. והו ההכרל כיננו ובין העמים האחרים, שאלה האחרונים ישתדלו בראשונה, להתחזק ולהתבצר בענינים החמריים ואחרי אשר רכשו להם די ספוקס לחיי הבשרים יתחילו לרוות נפשם הצמאה לרעה.

הנה שלשה מופתים חותכים על זה מתולדות ימי עמנו:

- (א) בצאנהו ממצרים קרבנו מחוקקנו בראשונה אל הר סיני, לתת לנו את התורה, למהר אותנו מוזהמה גלות מצרים ולקדש אותנו לגוי קדיש, ולהורות אותנו תורת חיים. ואחרי החנך הלאומי של ארבעים שנה הולכנו לארץ ישראל לרשת אותה.
- (ב) במשך שבתנו שבעים שנה על נהרות ככל היינו חרדים ושקדים, להטיב דרבינו ומעללינו, אשר שחתנו בהיותנו על אדמת אבותינו. שם בארץ ככל החילנו להטות און קשבת לדברי חווינו, לשקץ ולהעב עבודה האימים ולהסר מקרבנו כל רוח מתעה. ואחרי אשר צרפנו את היהדות כסדת נקה ותהי לנו לאוצר דעות נשגבות ורמות, שבנו לארץ אבותינו, שנכנסנו לה ולכונן מושכנו בתוכה.
- (ג) תנועת הציונות וחשקנו הנומץ בימינו אלה לגאול את ארץ אבותינו. אם נחשב היום דרכנו העולה ציונה ונבוא לעשות חשבון את כל התעמולה והיגיעה הרבה, אשר הוצאנו לפעולת ידים לטובת הציונות, אזי נראה, שהחיל והתועלת שהשגנו יסודתה רק בקניני רוח, לשם ציון חמדת עינינו החלונו לדבר שפת עבר ולהגות בספרותה, אשר מספר חוכביה ואוהביה הולך וגדול מיום אל יום. בשאיפתנו לכרוא לנו בעתיד

(ראה "המצפה" גליונות 87-88) ונעיק בזה את הקוראי כי עיני הציונות בבולגריא נכבד לנו לא רק מצד עצמו, כי אם עוד יותר בכל התאחרות אחינו הספרדים עם האשכנזים והו מפעל גדול ורב כדברי ימינו.

הקיפה חדשה, אשר בה מקוים אנחנו להיות לעם
 כאשר החלונו גם להוקיר דורות ימי תולדתנו, שכבר
 עברו, כי החת אשר עוד לפני כ"ה שנה השכחנו
 במזיד מלבנו את אנשי השם ורמי המעלה, אשר יצאו
 מקרבנו, מעלים אנהנו אותם על זכרוננו וחורתם
 את שמם ומפעליהם הגדולים על לוח לבנו. במקום
 אשר לפנים הלבנו קודר בלחץ יגוננו, בראותנו, כי
 בני נעורינו משפילים בבוד עמם ועוללים את קני
 היהדות בעפר, בורחים מאתנו ומתרפסים כשפלים
 שאינם כדאים לפני העמים, שיספחו אותם אל קרבם,
 דואים אנחנו היום לשמחתנו, כי דודנו הצעיר בא
 להכרתו העצמית ומתאמץ ככל מאמצי כח, לכנות
 הרבנו של ישראל. לעת כזאת אין לנו עוד לפחור,
 שהרגש הלאומי המפעם בלב רוב אחינו כארצות
 פוזייהם ירפה ויחליש במהרה. יען כי הוא היה לבנינו
 המגורלים על ברכי הציונות לנשמת היום, ויש לתקנתו
 יסוד חוק ובסיס אמין, שבנינו הלאומיים יגמרו את
 אשר התחלנו, יען כי הם ילחנו לא רק בעד ארץ
 אבותיהם, כי אם גם בעד קניניהם הרוחניים של ישראל.
 והנה זאה יודעים אנחנו מן הנסיון, שעם ישראל יצא
 המיד ממלחמתו וידיו על העלוונה ומעטר בעטרה
 הנצחון, בצאתו למלחמה בעד קדשיו הנעלים ואידיאליו
 הנשגבים.

(המשך יבוא)

Dr. Z. Rabbiner.

סיפא

מקור ומרחוק

חלק לבכם, בעת בחירת האפיפיור פיוס העשירי
 תמהו הכל על הנסיך-ההגמון הגדול קרדינל פווינא
 מקראקא על הרימו קולו כמור הקרדינלים בשם אוסטריא
 נגד הקרדינל ראמפולו, שעמד על הכחירה ויהי נכון
 להבחר קיסר אוסטריא ררש זאת מאת ההגמונים
 הגדולים מווינא ומפראג ולא אבו למכר את המלאכות
 הזאת ופווינא, שהוא אח ברעה לראמפולו, (שניהם
 שוינאי ישראל וחורשים עליהם רעה) קבל את המלאכות
 ויפר את עצת אוהבי ראמפולו. עתה גלו העתונים את
 הסוד. פווינא היה שונא את ראמפולו ע"י מעשה האנ-
 טיסיטיס הפולני הכמר סמואלובסקי. זה האחרון נמה
 אחרי הסוציאליסטים וידיח את האכרים, לבלתי שמוע
 כקול ההגמונים. על כן נדהו פווינא ויוציאוהו מן הכנסיה
 הקתולית. ראמפולו חמל עליו, במצאו בו איגטאטור
 מצליח נגד היהודים וישתדל להתיר את נדויו. על זאת
 נטר פווינא שנאה לדעהו ראמפולו.

בעלי האוצרות בספרד, זה ימים רבים באים
 מכתבים מספרד אל אנשים שונים בגליציה, יהודים
 ונוצרים, שתכליתם. להוציא כסף בערמה מידי פתאים
 המאמינים בכל. ערמתם היא אמנם שקופה וגם אדם
 שאינו ערום ביותר ידע להזהר מהם ובכל זאת כבר
 הצליחו הנוכלים, ללכוד תמימים ברשתם. תחלתם היא,
 להבטיח עשר גדול, אוצר בלום, ויש אנשים שעניניהם
 תתעורנה למראה המספרים הגדולים וינסו את הצלחתם
 אף בספק ספק-ספקא. בימים האחרונים התרבו המכתבים
 מאד וההבטחות נעשו גדולות ועצומות. אבל גם גסות
 וחצופות. לפנינו מונח מכתב כזה, שאיש מקראקא קבל
 ממרדכי בירת ספרד. בו כותב איש, החותם R. M. ומספר
 מעשה כזה: בנלל שממת חובותיו נתפס והוא אסור
 במשמר, אבל יש לו בצרפת סך 925.000 פֶּינג והוא
 רוצה להפקידם בעזרת האדרסט פה במקום נאמן. לזאת
 נחוץ שיבא האדרסט למרדכי, למען יסדה את ציורות
 הנתפש מיד בית הדין. בתוך הצירות האלה נמצאת
 אמתת קמנה ובתוכה כים נסתר, שבו התעירות הררושות
 לגבות הכסף. אם יבא האדרסט ויסדה את הציורות תהיה לו
 שלישית הכסף הנ"ל. אם יתרצה האדרסט ישלח מענה
 שלגרפי אל פלוגי, שומר בית הסהר במרדכי. כפי ששמענו
 כבר הודיע אחד ממקבלי המכתבים האלה את הדבר
 למנסטריים לענינים החיצונים ועד בה לא נעשה דבר
 לתפוש את הנוכלים בספרד.

שביתת שלש מאות אלף פועלים. חופרי
 הפחמים בגליל הרוהר באשכנז, שלש מאות אלף איש
 שיבתים מעבודתם.

הוצאת המלחמה. רוסיא הוציאה כבר על המלחמה
 1,828.800.000 כתר או 720 מיליון רובל, בחדש אחד
 מוציאה רוסיא ששים מיליון רובל על המלחמה. זה עתה
 לקחה רוסיא מלוח חדש בסך 232 מיליון רובל, מלבד
 השטרות. שהוציאה בחדש אוגוסט על סך 300 מיליון
 רובל.

*

פשר ברייטא. הוארואנד ברישא, שעשה רב
 שלא מדעת אנשי הקהל, התפטר עם חלק מן הקהלה.
 לתת לבל מפלגה את חלקה. את הנאון ר"ג לעווין עשו
 לראב"ד לפי שעה. ממפלגת חסידים אהת מנו את הה"ג
 ר' מנשה אייכנשטיין למו"ש ומפלגת חסידים אחרת את
 הה"ג ר' יוסף עלענבויען למו"ץ. אם תשקוט עתה העיר
 ואם יש באמת צדד במוצי"ם חדשים נראה בימים הנאים.
 רמאי. בגליון הקודם הכאנו מכתב מגורדוקי, בדבר
 הירוקה"ה היהודי מרוסיא. שנתעלף ברעב בביהמ"ד. עתה
 מודיעים אותנו, כי גם כערים אחרות נתעלף באופן הזה.
 הוא איפא רמאי. לא על פת הלחם, שהוא משיג בערמתו
 יש לחוס, אבל יש לחוס על כל גולי רוסיא, שע"י נוכח
 כזה יוציאו לעו על בלם, כי רמאים הם.

מזיף שטרות. שאול מארגענטאל מלבוב נתפש
 בעון זיפו חתימותידי סקידרעבא וקבלו כסף עליהן.
 משפט צורר היהודים. בלבו התחיל משפט
 מנהיג הרוחניים בגליציה ומיסד חברות. שיטש"ה ידועות ד"ר
 מריובסקי מקולומיא. על ירו התפשטה בגליציה המזרחית
 משטמה עזה בקרב הרוחניים נגד פולנים ויהודים. מרילובסקי
 התימה בכנוי מלך הרוחניים. הוא ועוזרו יאצקא וואיטשוק
 הכינו את עצמם ליום הרגה גדולה. את הזבח כקישיוני
 הצינו להם למופת ויספרו להם, כי לא נענשו הרוצחים
 במישנוב, יען היתה אחרות בנייהם. למטרה הציבו
 לרותנים להשמיר, להרוג ולאבד את כל הפולנים ואת
 כל היהודים בגליציה המזרחית וחלק שללם לאכרים.
 הפרעות באבולטוב הן מעשי ידם. סניגורו של וואיטשוק
 הוא הסוציאליסט היהודי ד"ר לעזער. כל הסוציאליסטים
 בקוקומיא מתהלכים כאחים עם צוררי ישראל אלה,
 השואפים לרמם והמכניעים זבח קישיוני בגליציה. את
 זאת עלינו לזכור היטב.

להזהיר מפני הרמאים. הרמאי, שהודענו על
 אדותיו בגליון הקודם, שלכד חנונים בערמתו במכרו להם
 שקי קאפע והנה ערשים - הצליח אח"כ, ללכיד ברשתו
 חנוני דל ביארוסלאו, שאבד ע"י הנוכל חלק גדול
 מהונו. אל אנשים משכילים קוראי עתונים לא יבא
 הרמאי, הוא מבקש לו בכל עיר תמימים. שקריאת עתון
 יהודי תועבה להם.

מצדקה לצדקה. ביארוסלאו ישנו רבי בעל מופת,
 שירש את רביותו מאביו ומאבי אביו. חסידים אין לו,
 אבל נשים אמללות. שאין להן כסף לנסוע לצדיק גדול
 ומפורסם, מוסרות לו את הפדיון והפתקא ולקבל יכול
 גם הוא, להבטיח ג"כ יכול הוא. אך גדול בתורה כפי
 הנראה איננו. הנה בא לבית מדרשו עני רעב ואמלל
 והבחורים חמלו עליו וימכצו לו חצי כתר. כשמוע הרבי
 בשביל מי קבצו כסף, קצף על הבחורים ויגזול מידם את
 חצי הכתר וישליכהו אל קופת רמבה"ג, באמרו: בשביד
 גלוח אין מקבצים כסף. ע"פ איזה דין עשה הצדיק כן.
 אין איש יודע.

פטרות הר"ג הרבי מגור. פטירת האיש הגדול
 הזה עשתה רשם כביר בכל מדינות רוס"ה, כי הכל רומטוהו
 ויודו בגדולתו. כל העתונים העבריים, הפולנים והאשכנזים
 היוצאים בפולן הקדישו לכבודו מאמרים וירבו לספר
 בשבחו ובכבודו בחייו ואחר פטירתו. מסעות מיוחדים
 הוליו רבבות אנשים לגור, לחלק לרב הגדול, ראש
 מאות אלף מישראל. את הבכור האחרון. העיר גור היתה
 מלאה ביום ההוא אורחים, עד שלא נמצא לכדם מוזן
 ומקומות ללון. ביום פטירתו הובל לבית עולמו ולא
 הספדוהו, כי חסידיו גור שונאים צרמוניות חיצוניות.
 בווארשא היו הרבה בתי מסחר סגורים בשעת ההלויה. -
 הנפטר הגדול היה נכד הנאון הצדיק ר' יצחק מאיר
 מווארשא בעל "חדושי הרי"ם". אביו נפטר בדמי ימיו
 ובימי עלומיו היה מחסידיו הר"ה מצמלכסנדר ואחרי פטירת
 זה האחרון בחרו בו החסידים למלא מקום הרבי מצמלכסנדר.
 הוא לא ירש איפא את גדולתו מאביו, כי אם מעצמו

עלה לגדולה, יען היה באמת ראוי להיות גדול הדור
 ומנהיג רבבות ישראל. - יותר מעשרים אלף איש הלכו
 אחרי המטה ובתוכם כחמשים רבנים. למלא מקום
 בחרו החסידים לפני ההלויה את בנו בכורו, הרי"ג ר'
 אברהם מרדכי, הוא בן ארבעים שנה.

משפט הומר. כל דעת הקהל ברוסיא עומדת
 בצד היהודים ומאשימה את הממשלה, שבמצותה הפה
 בית-הדין ההומלי את המשפט ויעכב בעד ברור האמת
 בודון גלוי. בתי המשפט ברוסיא אינם כבתי המשפט
 בכל ארצות אירופה, שהם בלתי תלויים בשום שלטון.
 ובשום בית פקודות אחר ואף המדך המושל אינו ירשאי
 לחוות דעה לשופט ורק ספר החקים נר להגליו. ברוסיא
 אין הדבר כן. שם אצל החקים עומדה דעת הממשלה ולה
 הרשות לצוות את בית המשפט לשיפוט כך וכך. שלא
 ע"פ האמת ולא ע"פ החוק. בכחה זה משתמשת הממשלה
 במשפט מדיני והרשות לממשלה ולפוליציא, לבזר גור
 דין על אדם, שיצא זכאי מבית המשפט. ועל כן גם
 כבוד בית המשפט אינו גדול ברוסיא ואדם מחוץ ללביל
 רוסיא יתפלא איך יבקר העתונים בגלוי את השיפטים
 ואף הצנזוריא אינה מוחה כידם. המנהג הזה נגלה עתה
 כמשפט הומל בכל גבולותיו והוא כפי הנראה יעשה קץ
 לו. ידי ראש השופטים היו אסורות. החובה היתה עליו,
 לברר בכל אופן שקר גלוי ינס. ושהפכו נודע לכל העולם
 וכל נסיונות הפניגורים. להוציא דבר אמת מפי העדים. היו
 לשוא. את הענינים החשובים ביותר כפרעות הומל דחה
 ראש השופטים כמענה קבועה כאומומט: אין זה ישיך
 לענין. אין דבר שעשה לשחוק את ממשלת רוסיא ויטיט
 עליה חרפה כמשפט הומל. נפלא הדבר, כי אף אנטיסמיטים
 יודעים בושים במשפט הזה ומצטרקים. ומרשיעים את
 השופטים ומצדיקים את היהודים ואת סניגוריהם. כל
 האינטליגנציא שלחה מכתבי תודה אל סניגורי היהודים.

היהודים בצבא. בעתון "לודור צייטונג" נומ,
 21 נדפסה שיחה. שהיתה לאחר מעוזרו עם איפיצור
 השב פצוע משרה המלחמה. בין יתר דבריו הגיד לו. כי
 שקר הוא הפרזה הישנה, כי היהודים הם מונדי לב,
 ופחדנים; לוחמים הם בגבורה כמו אנשי חיל האחרים. כפרט
 במלחמה זו הצטיינו יהודים רבים ביותר ברוח גבורתם
 והיותם לבלתי חת. כעד ראיה יכל הוא להעיד, כי אייט
 חיל עברי אחד, גם כהנתן האות במחנה לכסוג אחר.
 מאן הוא כזה, אך חפץ בכ"ז להתנפל על האויב. ויעיר
 את חבריו לעשות כמותו.

הנחות ליהודים ברוסיא. כאשר יצאו בשנות
 השמינים תחת ממשלת אלכסנדר השלישי חקים מעיקים
 נגד היהודים, נסגרו גם התיאטרות היהודיות בכל רוסיא.
 יש אומרים, כי יד המיסיונרים היתה כזה. מיסיונר אחד
 באודעסא השתדל, להתערב בתיאטר היהודי ולהציג בו
 חזיונות לפי רוחו. למען עשות נפשות לכנסיה הנוצרית.
 בעלי התיאטרות וביחוד אברהם נאלדפאדען מיסדן
 סרכו לדבר. אז נקמו המיסיונרים וישתדלו אצל הממשלה,
 שתסגור את התיאטרות והממשלה שונאת היהודים
 המתה להם און קשבת ותהיינה התיאטרות אסורות עד
 היום הזה. עתה, כאשר החלה רוח חדשה לנשוב ברוסיא,
 פנה פישוון, אמן מופחה, אל הקיסר ניקולאי בבקשה
 תגדפיית לחוס על ההמון היהודי ולהתיר לפתוח תיאטרות
 יהודיות. הקיסר נעתר לו ויתן רשיונו.

גלות יהודים מרוסיא. בחמשת ירחים של שנת
 1904 באוניוורקה 75.160 יהודים מרוסיא. ממשלת ארצות
 הברית מחמירה עתה מאד בחקי הכניסה ומושיכה אחר
 חלק גדול מן היהודים הבאים שמה והמה בצרה גדולה.
 על בן נתעכבו הנודדים הנמצאים בגליציה לצאת ממנה.
 גם ממשלת קאנאדא התחילה לסגור גבול ארצם בפני
 היהודים. יהודי שאין בידו לפחות מאה רובל אין מניחים
 אותו לבא שמה. הארץ ההיא היתה האחת. שיכלי יהודים
 לבא שמה בלי עכוב.
 הרב הכוכל מרומא. אל "הנייע פרייע פרעסע"
 מודיעים מרומא. כי הרב הכולל ברומא פרופסור וו. פון
 קאסמיל יו גי התקבל ביום ו' שעבר באידיענץ מיוחדת
 מאת מלך איטליא.
 גלות היהודים מרימניא. בחמש השנים האחרונות
 גלו מרומניא 41.754 יהודים.

עד חדש לפני תקופת תמוז אביב או קציר. חדש לפני תקופת תמוז וחדש לאחריה קיץ. מאז עד תקופת תשרי הם (באשכנזים אפשר לבנותו: נאכזאממער או שפאטלינג, מקביל אל פריהלינג). מתקופת תשרי עד חדש לפני תקופת סבת אסף או זרע, חדש לפני תקופת סבת וחדש לאחריה חרף, מאז ועד תקופת ניסן קר (ובאשכנזים אפשר לבנותו: נאכווינטער או שמעלץ לע"ש הפשרת שלנים). מכל הרבנים האלה נוכחנו לדעת, כי גם בדבר הזה נעלו סדרי תורה"ק על כל סדרי העמים, כמו ככל הענינים.

אפס לפי שאין אנו מונים לחדשי החמה כ"א לחדשי הלכנה, ומזג האויר תלוי בחדשי החמה, ורק על ידי שבעת העבורים ישתוו שני החשכונות ככל מחזור בן י"ט שנה, אי אפשר לקבוע את תחלת זמני השנה לפי חשכוננו כדיוק, כ"א ע"פ חשבון אמצעי שוה לכל השנים. וכן פשט ר' ינאי בריה מ"ו לר' יוחנן, שר"ה של אתרוג הוא כשכט דחדשים ולא כשכט דתוספה. ובהנחת חשבון אמצעי זה יחלקו רבותינו: רשב"ג בשום ר"מ ורבי דוסא ור"ה הסוכרים, שר"ה לאילן הוא כמ"ו בשכט, מונים מחצי תשרי, ולכן המשה עשר בשכט סוף עקר החרף וזמן רטיבת האילנות בארצות החמות וחמשה עשר באב סוף עקר הקיץ וזמן רפיון כח החמה ליכש עצים; ור"ש, האומרים "באחד בשכט ר"ה לאילן" מונים מתשרי כרבי יהודה; ולר"ש המונה ממרחשון יהיה ר"ה לאילנות ר"ה אדר וסוף הקיץ ר"ה אלול. וא"כ מנהג העולם בשני החגים האלה כר"מ וחרביו. ע"פ דברינו אלה תפטר גם שאלת המרש"א ז"ל: אם ספקו לברות עצים למערכה כמ"ו באב, מתי התחילו? ומעתה אין ספק, כי התחילו כמ"ו בסיון כתחלת עקר הקיץ. כשם שפסקו בסוף עקר הקיץ, ולו התחילו כמ"ו בשכט בדברינו ז"ל, לא היו פוסקים עד מ"ו בסלו. ואך על דבר אחר עלינו לעזור עוד בענין זה, כי לכאורה מנתה תורה"ק את ששת זמני השנה בלא כל סדר; ואך אם נדקדק, נמצא סדר נפלא מעשה חושב. כי כראשונה הזכירה זרע, שבה מתחלת השנה בתשרי וכנגדו קציר, אחרי כן שבה אל הקר הסמוך לקציר מלפניו וכנגדו חם, וכאחרונה הזכירה קיץ הסמוך לחם מלפניו וכנגדו חרף.

ד"ר יוסף זליגר הלוי.

ארגז מכתבים.

של"ש פ': כבר התרבי יותר מד' ואתה קרא להן "עצה טובה" - ש"ד ט"ש: "עולם קטן" אינו יוצא, עם החודש"ט אין לי עסק. - א. שנכרנ: קבר רש"י ז"ל בעיר Froyes בצרפת. - רום ב': בנוסח אגרת ובעד גרבה איר אפשר. - י"ש: הזמן ביוליא ודי. - שמענער: בנילו, תורה על עמלק.

ישראל גאלדבערג מכפר ארושאווניטץ (פלך בסארביה) נדב בתר אחד לקופה הלאומית ע"י מר כנציון פענסמער.

הנני מברך בכרכת מז"ש את רעי היקר חו"ב מר מענדיל טעלל לארוסיו עם בת הג' הר אברהם גערטנער מלובאטשוב.

מקרב ולב עמוק אביע ברכת מזל טוב לדודי היקר מר פנחס כאנעס לארוסיו עם מרת צירל בת מרת רעכיל האנעל מסטריא.

מר מענדיל הערצליך מניסקא קבץ בהתנות כת חותנו מר הירץ קאנארעק בזיכרניו סך 9.70 כתרים לכה"ל.

בכרכת מז"ש וככל טוב הנני מברך את ידידי מר צבי מעללער לבואו בכרית הנשואין עם העלמה מרת רזא בענדעל מזאלקיעו ביום ט' סבת. שמשו קרייצער.

הנני מברך את ידידי נפשי מר רודערפעלד בכרכת מז"ש ליום התנותו ונורב לכבודו 2 כתרים לקפה הלאומית, יעקב רוסס.

המולי"ם והמחברים

הרוצים שהכתב בקרה ער ספריהם ב"המצפה", יואילו לשלוח לי את ספרם ואמרא הפצם.

Dr. Z. Rabbiner Alabinska 71 Sofia (Bulgarien).

כתב "אלול", שהוא סוף הקיץ, קשי מקיפא. קשה חמו מחם הקיץ של תמוז, לפי שכבר נתחמם כל האויר, שהרי כתענית ל"א מפרש: ממוז באב ואילך תשש כחה של חמה" ואציל, שהנסיון יעיד על זה, שבאמצע הקיץ החם גדול מכסוף הקיץ. ונראה שיש"י ז"ל הרגיש בזה, ולכן רצה להמתיק הדבר בלאחר יד, בדרכו בסוף דבריו. ונוף הבריות כחם הקיץ, שעבר עליו תמיד, מתחמם הוא עתה כחם קל ומזיקו, אבל בחומש כתב, "שהעולם חם ביותר". וגם לפי דבריו כתלמוד דחק גדול הוא לאמר, שלכן נקרא הזמן הזה חם, מפני שגם חם קל מזיק בו לנוף. ולכן נראה, שמיפא, שדרכו בו הז"ל כיומא, אינו הקיץ הגדול מפסח עד סכות. כי אם עקר הקיץ, כי חדשים הנקרא גם בתורה קיץ. וכן תרגם שם אנקלוס על "קיץ וחרף" - קיטא וסתוא. ובקיץ הזה באמת חדשו האחרון אחר תקופת תמוז חזק מחדשו הראשון לפני התקופה, וכן בחרף, ועל זה יעיד הנסיון. והסכה היא "חק העצלות" השורר בכל המבע, אשר על פיהו לא ישנה כל גוף בעולם את המצב, אשר כבר עמד בו מעד כח הפועל עליו, עד אשר יכמלחו כח אחר. ורש"י ז"ל כון אל המציאות בעמקות. התמימה והנפלאה, כמקומות רבים בפרושי; ואף דבריו נאותים על עקר הקיץ ולא על כל הקיץ. גם ביתר דבריו רש"י שם הנסחא מטעה וצריך להגיה שם ע"פ דבריו חז"ל בכ"מ ובכ"ר.

ואמנם עלינו לברר עוד את מקור המחלקת בין דעת תורה"ק ודעת אה"ע בחלוקת רשנה לששה זמנים או לארבעה. ענין השתנות השנה מקר לחם ומחם לקר תלוי בנמט השמש מקו המשוה לצפון והתקרבה אלינו יושבי הצפון ונמטותה לדרום והתרחקה ממנו. וע"פ זה תחלק השנה לארבע תקופותיה: בתקופת ניסן (ב"א מרץ) החמה באמצע (בקר המשוה) והיום והלילה שוים, מאז ואילך תתקרב המיד אל הצפון והימים יארכו והאויר יתחמם: בתקופת תמוז (ב"ב יוני) השמש כתכלית הקרוב (כ"ג מעלות וחצי לצפון) והיום כתכלית הארך; מאז והלאה תשוב להתרחק והימים יתקצרו ותגיע אל האמצע בתקופת תשרי (כ"ג ספטמבר) והיום והלילה שוים; מאז והלאה תוסיף השמש להתרחק לדרום והימים יוסיפו להתקצר עד תקופת סבת (כ"ב דצמבר), שאז השמש כתכלית הרחוק (כ"ג מעלות וחצי לדרום) והיום כתכלית הקצור. ע"פ ד' תקופות האלה תחלקנה אמות העולם את השנה לארבעת רבעיה וכל לוחות העמים ללשונותיהם יורו פה אחד. שככ"א מרץ תהלת האביב, ככ"ב יוני תחלת הקיץ, ככ"ג ספטמבר תחלת האסף ובכ"ב דצמבר תחלת החרף. בהשקפה ראשונה אמנם דעתם נכונה; ואך אם נעמיק בדבר, נמצא, כי הדעה הזאת טעות גדולה מאין כמות. כי אם ארך הימים וחס האויר מקבילים זה לזה וכן קצר הימים וקר האויר, אין היום הארוך תחלת הקיץ, כ"א אמצעו וכן היום הקצר אמצע החרף. וא"כ עכ"פ חשבון העמים מטעה. ואך אם ככל זאת נחלק השנה לד' חלקים, כל אחד בן ג' חדשים, תהיה תחלת האביב חדש וחצי לפני תקופת ניסן (ח' פברואר) ותחלת הקיץ חדש וחצי לפני תקופת תמוז (ח' מאי) ותחלת האסף חדש וחצי לפני תקופת תשרי (ח' אוגוסט) ותחלת החרף חדש וחצי לפני תקופת סבת (ח' נבמבר). ואז היו האביב והאסף שוים במזגם, שזה ממצע בין החרף והקיץ וזה ממצע בין הקיץ והחרף. וכן הוא באמת דעת ספר יצירה, אשר יחלק השנה לחם, קר ורויה, ר"ל הזמן הממוזג בין הקר והחם ובין החם והקר. ואולם ההמון ילעג לנו אם נשיר לו שירת האביב בראשית פברואר ונקונן באזוני קינת האסף בראשית אוגוסט. ודא עוד אלא שבכל עצם החלוק בין האביב והאסף, אשר נרגישהו עמק בלכותינו ואשר יתן חמר למשוררים בכל הדורות וככל העמים, כמל מעקרו, אם נגזר אמר, יתהאביב והאסף שוים ושניהם אינם כי אם הזמן הממוזג והממוצע בין החם והקר. ואמנם אם נשאל את לבנו, מה יחשבי, בעת תכטא לשוננו את המלים אביב ואסף, ישכנו תשובה כדורה: אביב תחלת הקיץ ואסף תחלת החרף. והגיון ישר יוסיף לדון, כי אם נבדיל בין תחלת הקיץ ועקרו ובין תחלת החרף ועקרו, עלינו גם להבדיל בין עקר הקיץ וסופו וכן בין עקר החרף וסופו. ומעתה כבר זכינו לשש עתות השנה, כל אחת בת שני חדשים: מתקופת ניסן

פורטוגל קוראת ליהודים. כפורטוגל, שלפני ארבע מאות שנה גרשה את היהודים וגם את אלה, שהביירו דתם כאונם ענתה עניינים קשים ואכזרים, קמה עתה תנועה, להשיב את היהודים ולתת להם שדות וכרמים לעבדם ולשלם את מחירם לשעורים, כי שדות טובים הרבה שוממים כפורטוגל ואין אנשים לעבדם. המדומרים כפורטוגל מצטערים על עון אבותיהם והפצים לתקן את איש עותו. הם מורים, כי מיום שגלו היהודים מן הארץ ירדה מטה מטה ורק היהודים יכולים להרים את מצב הקולטורה. בליסכאן בירת הארץ ישנה כבר היום קהלה יהודית בת ארבע מאות נפש, אבל אינם יומרים את דתם. כיהכ"ג חדש מפואר מאד בנו ויחנכו כשנה שעברה וכל גדולי המלכות השתתפו בחנוכתו.

בחדר: ליב"ב: למה עושים המשה עשרי בער"ל: מה זה למה? המשה"עשה הוא המשה"עשר. הירש"ל: היא אינו יודע, עכ"ל הוא משתמט מלענותי. בער"ל: יודע אני יותר ממך. וועל לולי: אני יודע: המשה עשר עושים. יען - נאכל פירות ביום ההוא. שחוק גדול בחרר.

משנה דספרות והמדעים.

המשה עשר בשכטו וחמשה עשר באב. בראש מס' ר"ה ישנינו: "באחד בשכט ר"ה לאילן בדברי ב"ש, כ"ה אומרים בחמשה עשר בו, וכתענית כ"ז: "אמר רשב"ג, לא היו ימים טובים לישראל בחמשה עשר באב וכו'". לולא הורונו הז"ל כנמ' את ענין שני החגים האלה, ידענו מעצמנו, כבוננו אותם זה מול זה ומצאנו זה ב' חדשים לפני חג הפסח (זמן האביב) וזה ב' חדשים לפני חג סכות (זמן האסף). כי שניהם תלויים בתקופת השנה ובהם תשתנה השנה ויחלו זמנים אחרים במצב השמש מול הארץ וחממה ואותה. ומכ"ש עתה, כאשר פרשו לנו את דעתם כר"ה י"ד על ר"ה לאילן: "הואיל ויצאו רב גיטמי ישנה; וכתענית ל"א וב"ב קכ"א על מ"ו באב: רבי אליעזר הגדול אומר מהמשה עשר באב ואילך תשיש כחה של חמה ולא היו בורתין עצים למערכה לפי שאין יבשין". משני המאמרים האלה ידענו, כי לפי דעת חכמי ישראל כלה עקר החרף כמ"ו בשכט ועקר הקיץ כמ"ו באב ואחריהם מתחילים חרף קל וקיץ קל ונמשכים זה עד הפסח וזה עד החג. ואם נצרך לב' זמנים האלה עוד את ארבעת הזמנים הידועים גם לאמות העולם בכל הלשונות: אביב ואסף, קיץ וחרף, נמצאם יחד יששה. ובאמת הרבר מפורש בתורתנו (בראשית ח' ב"ב): "זרע וקציר וקר וחס וקיץ וחרף". וכבר פרשו הז"ל בכ"מ ק"ו וכ"ד פ' ל"ד: "רשב"ג אומר משום ר"מ וכן היה רבי דוסא אומר כרביו, חצי תשרי ומרחשון וחצי כסלו זרע, חצי כסלו וסבת וחצי שכט חרף, חצי שכט ואדר וחצי ניסן קר, חצי ניסן ואייר וחצי סיון קציר, חצי סיון ותמוז וחצי אב קיץ, חצי אב ואלול וחצי תשרי חם. רבי יהודה מונה מתשרי, רבי שמעון מונה ממרחשון (כמ"ד להפך יר"י מונה ממרחשון, ר"ש מתחיל מתשרי). וא"כ לרשב"ג משום ר"מ מ"ו בתשרי (סכות) תחלת הזרע, מ"ו בכסלו תחלת החרף, מ"ו בשכט תחלת הקר. מ"ו בניסן (פסח) תחלת הקציר, מ"ו בסיון תחלת הקיץ. מ"ו באב תחלת החם. ורשב"ג לשטתו, שהוא בעל המאמר כתענית כ"ז הג"ל, וכל זמן מששת זמני השנה שוהה ב' חדשים. וא"כ ישמות "קר וחס" לא יתרגמו לאשכנזים "קאלטע אונד היטצע", כ"א "קיהלע אונד ווארמע". וחזקים מהם החרף והקיץ זה בקרירתו וזה בחמימתו; וחרף מלשון חרף, לאמר: קר חרף וחזק; ימן המפרש נלמד על הסתום, שגם קיץ בעקר הווראתו חם חזק, ומזה השאל לתאנים דנגמרות אה, ולא להפך. ובארמית "קיטא" ואולי הוא מנזרת הקציע, בארמית ובערבית "קמע" - האקקען שניידען, והוראתו אינשניידענרע היטצע, ותימה על דש"י ז"ל שפרש בחומש, שסוף הקיץ נקרא חם, מפני שהעולם חם ביותר, כמו ששנינו (משנה?) במסכת יומא: "שלהי קיטא קשי מקיטא" וכן שם כיומא ב"ט

ערשטע לעמבערגער
כשר דאמפף ועלכווארען פאבריק
פאסט עט קאמפ.

לעמבערג נאזאוואנסע נומער 10.
קארל-לודוויגשטרא. 41.
הויפטפיליאלען
באיימוף 18
באזשניצא 20

איינציג דאשטעהענדע כשרה זעלכווארען
פאבריק, וועלכע אונטער אויפזיכט איז מיט
הכשר מהרב הגאון הנדול רשכבה"ג מהגדול
יצחק שמעלקעס האב"ד מק"ק לבוב שטעטל.
ערצייגט ריא שענסטע סאלאמי עט פערשיידע
דענע זעלכווארען צו ביליגען פרייען.

רעסטוראציא הגונה

בקרואקא

אתכבר בזה להודיע בשער בת רבים כי
הרעסטוראציא בהאטעל מיללער
דיעטעלסנאסע 35

חתנה מעתה על ידי ותחת השגחתו ותחשב
לפיליאלע להרעסטוראציא שלי בקארלסבאד
הנדעת מאז לשם ולתפארתו, ולכן אחרי בזה
פני הנוסעים דרך פה וגם אנשי עירנו הנכבדים
לסור אלי, ובמח ימצאו בעוה"י אצלי עונג ונחת
ככל הענינים, הן במאכלים טובים ונעימים וגם
ממשרתי עושי רצוני השוקדים יורזים במראבתם
למלאות חפץ כל איש ואיש יפיקו רצון עצהו.

רפאל משה כהנא שפירא.

נאר דעם בראנד אין
דער שווייץ

פערקויפֿע איך איינע עכטע
זילבער-אוהר אום 4 50 fl
עבענזא איינע לאנגע זילבער-
קעסטע אום 1.25 fl פר
נאכנאחמיג, זאלאנגע פאר-
ראטה רייכט.

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60
Uhrmacher & Juwelier

אויף גערלאנגען זענען פרייזקארנטע גראסיס
& פראקא.

יודישע צייטפראגען.

אונטער דיעזעס מיטעל ערשיינט אין
אונזערעס גערלאנגע איינע סעריע פאן
בראשורען, דיא ברענגענדע יודישע
צייטפראגען בעהאנדעלט.

נומר 1 זאָעכען ערשיינען!

„אונזער פראגראם“

פאן אינזש. מ. אוסטישקין.

דיא בראשורע בעהאנדעלט איין אקטומ-
עללעס מעמא, וועלכעס יעדען ציאניסטען
בעזאנדערס אינטערעסירען מוסס.
פרייז איינעס עקזעמפ. 40 העל., פארטא 10 הע.
1000 עקזעמפלארע 30 קראָנען.
פערזאנר נענען פאראיינענדונג דעם בער-
טראַנעס אָדער נאכנאחמע.

Verlag Zion (Samuel Inslicht)
Wien II/3 Untere Augartenstr. 9.

Wyd.: Naftali Hof.
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu.

SINA PELZ, KRAKAU

Gegründet 1873. Oesterreich.

איך לעפערע ציאניסטען-איהרען אַנקער רעמאָנטיאָר,
נענויא רעגולירט, מיט מוגן-דיד אכצייבען א 3.25 פל; ציאניסטען-
קעסטע מיט בילד הערצלס פיינסטע אויספיהרונג א 60 קר.;
ציאניסטען קראוואט- נאדעלן פיינסטע ארבייט א 15 קר.;
גראַססטעס פאבריקס-דאנער פאן איהרען, גאָר, זילבער עט בינא-
זילבער, מוזיק-ווארען אינר אנדערע בעדאפס-ארטיקעל מיט שטיי-
נענד ביליגען פרייען. עקספארט נאך איבעראל. אויף גערלאנגען
שיקע איך איללוסטרירטע פרייז-קוראנטע מיט צירקא 2000 איללוסטראטיאָנען
חנם אין כסף.

דער שטאַלץ יעדער הויזפרוי
איז איין נומער קאמפער.

קאטהריינערס
קנייפ-מאלצקאפֿע
זאללעט ביי בערייטונג דעם
טעגליכען קאפֿע-געטרינק-
עסס אין קיינעם הויזהאלטע
מערה פֿעלעך.

ז ז ז

מאן פערלאנגע נור אריינגאל-
פאקעטע מיט דעם נאמען קאטה-
ריינער אונד קויפֿע נייע, וואס
אפפֿען צוגעוואָנען ווירר.

ניי איינגעריכטעטע קראקויער
כשרה דאמפפועלכווארען-פאבריק
מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינט. ערצייגט שענע, פרימא סאלאמי,
וועראנעזער, ברוסט, שינסען, קרענוורסטל א. ז. ו. פערזעהען מיט הכשר
של הרב הגאון דפה שליט"א. עמפפיעהלט צו ביליגעסטען פרייען.
אויף פערלאנגען ווירר פרייזקוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

מנחם מענדל גראזער.
Emanuel Glaser, Dampselchwarenfabrik
KRAKAU, Bozego-Ciala 8.

קאנצערט-גראמאפאן אונד פאנאגראף.
רועיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען
פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייכענעמס
ספעציאלהויז צו בעזיעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-
מאפֿאן, מיט 5 פלאטטען גראמס, נור 40 על.
פאָרציגליכער פאָנאָגראַף, מיט 5 וואלצען
גראמס, נור 8.90 על. פרייזקוראנטע גראמס אונד
פראַנקא. ערסטעס ספעציאלהויז פאן עכטען גראמאפֿ-
פאָנען אונד פאָנאָגראַפֿען ען גראַם עט ען דעמאָל.

Josef Wechsler, Krakau und Warschau.
(in Krakau: Grodgasse 71).

עפירעפסי
לחלי-הנפילה ר"ל, לשבץ (קראמפף) ולמחלות
עצבים אחרות ידרשו ספר מיוחד לזה
ויקבלו בחנם פראנקא ע"ו

Privil. Schwanen-Apotheke
Frankfurt a. M.

בוכהאלטער
היודע את השפה הרוסית על בורה
מבקש לו משרה כהור קורספונדנט כשפה
רוסית. לפנות אל מערכת „המצפה“.

כשר ניינסטע כשר
קראקויער זעלכווארען-פאבריק
מיט דאמפפועטרייעב
Gartenberg & Gebr. Gronner
KRAKAU, Krakaugasse Nr. 33.
ערצייגט דיא שענסטע סאלאמי, ווערא-
נעזער, ברוסט, שינסען, וויך עט קרענ-
וויסטעל א. ז. ו. עמפפיעהלט
צו ביליגעסטען פרייען.
אויף פערלאנגען ווירר פרייזקוראנטע
עט הכשר איינגעשיקט.

Aron Geller
Baumwolle-Garn-Fabrik
Bohorodezany (Galizien)
ליעפערט צו ביליגעסטען פרייען זעהר
פיינע אונד ווייכע
בוימוואלגארנע
פערשיידענע סארטען, וועלכע בעזאנדרעס
פיר שטריקמאשינען זעהר נעאייגענט זינד.
בישטע אום פראבעקעשמעללונג.

איינע הערצענסזאכע!
פערראנגט אין אללען מראפיקען נור
ח. ל. שפיטיס
ציגארעטטענהילזען אויס קראקוי.
איינע גראסע אנצאהל יודישע ארבייטער
פיינען דא איהר בראט, וואכני די קווא-
לימאט, זאווי די אויספיהרונג קיינעס-
וועגס אנדערען נאכשטע הען.
זוכט דאך ניכט בלאס דעם פאָראַדמייילס
וועגען יוסט פֿרעמדע אדער אויסלאַנדישע
פֿאַבריקאַנען, וועלכע ביי דערזעלבען
קוואלימאָט טייערער קאָסטען.

ביתי פתוח לרוחה.
אודיע בזה לכל באי שערי עירנו, כי
כבר תקעתי אהלי עם הרעסטוראציע
והאטעל חדש לפי דוח העת בבית
דיעטעלסנאסע 63.
אס אמרת אספרה במו המעלות
הנמצאות בעסקי החדש הגליון קצר
מלהשתרע, לבן אבקש מאה האורחים
הנכבדים, סורי נא אל בית עבדכם, ולינו
פה הלילה, ואז אקוה, כי תפיקו רצון
ככל אשר תשאל נפשכם, והמיד הספרו
תהלת ההאטעל החדש, והנני מובן לקבל
אתכם בספ"י ולשרהבם באהבה.
מאיר הבהן ראפאפארט
פה קראקא.

Saul Rafael Landau
Juwelier
KRAKAU Stradom 13.
עמפפיעהלט זיין רייבהאלמינעס ראנער
פאן עכטען שווייצער גאלד אונד זילבער
אוהדען, גאלד קעסטען, גאלד אונד זילבער
עט יובעלען ווארען. צו דען ביליגעסטען
פרייען. רעעלסטע בערייענונג.